

DIALÓGUS

A Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának kiadványa

1999

Tisztelt Olvasó! Kedves Kolleginák és Kollégák!

A Dialógus második számával folytatni kívánja azt, amit az elsővel elkezdett. Tájékoztatni szeretné elsősorban a kar volt hallgatóit, de mindenkit, aki valamilyen szállal kötődik a karhoz vagy érdeklí a kar élete.

Az első szám megjelenését követően változás következett be a kar vezetésében. Dr. Molnár Imre professzor úr dékáni megbízása lejárt és a jelenleg hatályos jogi rendelkezések szerint egy személy csak két ciklusban tölthet be dékáni tisztséget. Ennek megfelelően a kar új dékánt választott személyben, aki megbízásomnak megfelelően 1998. július 1-től három éven keresztül látom el ezt a tisztséget. Merem remélni, hogy volt hallgatóim még emlékeznek rám, de azért röviden mégis hadd mutakozzam be. Besenyei Lajos vagyok, aki 1959-ben ezen a karon szerzett oklevelet és rövid kitérő után 1961-től a kar Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszékén dolgozom. 1992. november 6-án vagyok a tanszék vezetője. 1995-ben sikeres habilitációt követően kaptam meg professzori kinevezésemet.

Időrendi sorrendben haladva az első igen jelentős változás, hogy 1999. július 1. napjától kezdődően a Gazdaságtudományi Kar kivált az Állam- és Jogtudományi Karból és a JATE negyedik kara lett.

A kar életében jelentős változást eredményezett, illetve fog eredményezni a 2000. január elsején hatályba lépő rendelkezés, amelyet ma Magyarországon mindenki csak mint a felsőoktatás integrációját ismeri. Tulajdonképpen részben a régi rendszer állt vissza. Ma már kevesen tudják, hogy 1951-ig a volt JATE és az Orvosegyetem Szegedi Tudományegyetem néven egy felsőoktatási intézmény volt. Ma újra egy felsőoktatási intézmény lett a két egyetem Szegedi Tudományegyetem néven. Hozzáink csatlakozott még a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, az Egészségügyi Főiskola, a Szegedi Élelmiszeripari Főiskola és a Hódmezővásárhelyi Mezőgazdasági Főiskola.

A jelentős szervezeti változásból reményeink szerint a hallgató nem sokat fog észrevenni. Amit észrevesz az pedig kedvező lesz számára. Az integráció elsősorban a ka-

rok önállóságának a növelését fogja jelenteni, ami a kar vezető testülete és vezetője számára fog többlet terhet jelenteni, de ugyanakkor azt a reményt is magába hordozza a változás, hogy jobban ki tudjuk majd elégíteni a hallgatói jogos igényeket.

Örömmel írom le, hogy sikerült elindítani a francia nyelvű jogi képzést, ami jelenleg egyedülálló az országban. A hallgatók a teljes magyar jogi képzés mellett, elsősorban a tétel tárgyakra koncentráltan francia nyelven, francia professzorok előadásában a francia jogot is tanulják és vizsgáznak belőle. Ez önköltséges, illetve önköltség alatti kurzus. Azért tudtuk ezt megindítani, mert jelentős támogatást kaptunk és kapunk a Francia Köztársaságtól. Az itt szerzett oklevél természetesen senkit nem fog feljogosítani arra, hogy Párizsban ügyvédi irodát nyisson, de két dolgot biztosan garantálni fog. Aki ezt a kurzust – ami az alapképzéssel párhuzamosan folyik, tehát öt éves – elvégzi, az tökéletesen tudni fogja a francia jogi nyelvet és igen alapos ismeretei lesznek a francia tétel jogról. Úgy gondoljuk és reméljük, hogy az itt végzők, amikor megkapják oklevelüket, akkor Magyarország az Európai Közösség tagja lesz és reményeink szerint egy ilyen oklevél birtokában senkinek nem kell attól félni, hogy nem kap képzettségének és képességeinek megfelelő munkát. Ennyiben tájékoztatom az olvasót a kar legújabb és legfontosabb fejleményeiről és hadd vigyem egy kicsit tovább azt a gondolatot, amit hivatali elődöm az első számban megfogalmazott. Akinek ez a kiadvány a kezébe kerül és olvassa ezen bevezető sorokat, legyen szíves és tegye meg, hogy benyomásairól, véleményéről, célkitűzésünkről néhány sorban tájékoztasson. Mindezt természetesen bármilyen formában – levélben, telefonon – megteheti, de hadd ajánljam fel a legújabb technikai vívmányt is és ezért ideírom az E-mail címet is: besenyei@juris.u-szeged.hu

Természetesen személyesen is mindenkit szeretettel várok, amikor erre jár, lépjen be, biztosan szívesen látott vendég lesz.

Tisztelettel

Prof. Dr. Besenyei Lajos
dékán

• SZTE Állam- és Jogtudományi Kar Oktatás - szélesedő vertikumban

Az utóbbi években a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara egy igen széles vertikummal rendelkező felsőfokú oktatási intézménnyé fejlődött. A korábbi években mindenki számára egyértelmű volt a megnevezés és minden ide járó hallgatót egyértelműen joghallgatónak neveztek. Mára a környező világ fejlődése olyannyira felgyorsult, hogy csak és kizárólag a hagyományos jogi alapképzésre koncentrááló egységes vertikum már nem felel meg a kor követelményeinek.

Ebből következően a képző intézményeknek is lépést kell tartaniuk. Nálunk sincs ez másként. Ez az oka annak, hogy a jelenlegi képzés mind szintjeit (alap-, posztgraduális- és PhD-képzés), mind tagozatait (nappali-, levelezőképzés), mind pedig szakképzési vertikumát (jogász, társadalombiztosítás, munkaügyi kapcsolatok) tekintve nagyon sokrétűvé vált. Az alábbiakban ezeket a különféle képzési formákat ismertetjük. Elöljáróban egy felsorolást adunk a jogi kar keretében gondozott képzési formákról.

Alapképzések

Egyetemi szintű alapképzések

- ◆ Nappali tagozatos jogászképzés
- ◆ Levelező tagozatos jogászképzés szegedi képzési helyen
- ◆ Levelező tagozatos jogászképzés kecskeméti képzési helyen

- ◆ Kiegészítő jogi képzés eredeti nyelvi anyanyelvi előadókkal:
 - francia jogi képzés francia nyelven
 - német jogi képzés német nyelven

A főiskolai szintű alapképzés rendszere

A SZTE Állam- és Jogtudományi Karán az alábbi főiskolai szintű képzések folynak:

- ◆ Munkaügyi kapcsolatok főiskolai szak (nappali képzés)

- ◆ Társadalombiztosítási főiskolai szak (nappali képzés)
- ◆ Munkaügyi kapcsolatok főiskolai szak (levelező képzés)
- ◆ Társadalombiztosítási főiskolai szak (levelező képzés)

Posztgraduális képzések

- ◆ Munkaügyi szakjogász”, illetve „munkaügyi szaktanácsadó” szakirányú továbbképzés
- ◆ „Társadalombiztosítási szakjogász”, illetve „társadalombiztosítási szaktanácsadó” szakirányú továbbképzés
- ◆ Európa-jogi szakirányú továbbképzés

A következőkben a fenti oktatási formákat ismertetjük röviden.

Az egyetemi szintű alapképzések rendszere

Nappali képzések

Talán az egyetemi szintű jogász nappali képzésekről kell a legrövidebben szólnunk. Ez a legrégebbi képzés, ami a hagyományait megtartva működik. Az egyetemi polgárrá válás előfeltétele az előzetes jelentkezés és két tantárgyból (magyar nyelv és irodalom, valamint

történelem) sikeres felvételi vizsga letétele. A jogászképzés tíz féléves.

Levelező képzések

A levelező képzés különböző formáit azok számára szervezzük, akik korábban már részt vettek valamilyen felsőfokú alap- (graduális) képzésben vagy (középfokú képzésben), és általában elismert egyetemi vagy főiskolai diplomát szereztek (vagy érettségivel rendelkeznek). A kar által szervezett levelező képzésben való részvétel feltételei képzési formák szerint a tanulmányi előzmények függvényében (graduális előtanulmányok, vagy középiskolai előtanulmányok) differenciáltak. Ezekről az egyes kurzusok leírásánál szólnunk részletesebben.

A sikeres végzés esetén kapott diploma fajtái szerint levelező képzési formáink három csoportba sorolhatók:

- ◆ Egyetemi alapidipomát nyújtó képzés
- ◆ Főiskolai alapidipomát nyújtó képzés
- ◆ Kiegészítő diplomát nyújtó képzés

Alapidipomának tekinthető az az oklevél, amely önállóan – egy esetleges korábbi graduális képzés során szerzett diplomától függetlenül – dokumentál felsőfokú (egyetemi) szakképzettséget. A diplomával elismert felsőfokú szakképzettség: jogász, társadalombiztosítási és munkaügyi kapcsolatok szakember.

Kiegészítő diplomának tekinthető az az ok-

levél, amely csak a graduális képzésben szerzett diplomával együtt érvényes és az alapidiplomához kapcsolódó speciális szakismeretet ismeri el. Az ilyen diplomát nyújtó kurzus elnevezése az érvényes jogszabály szerint: szakirányú továbbképzés (posztgraduális képzés). Sikeres végzés esetén a diplomával elismert szakirányú végzettség megnevezése: munkaügyi szakjogász, Európa jogi szakjogász, társadalombiztosítási szakjogász, munkaügyi szakjogász, munkaügyi szaktanácsadó, társadalombiztosítási szaktanácsadó. A köznyelvben az ilyen oklevelet „másoddiplomának” szokás nevezni.

A levelező képzésre felvételi vizsgát kell tenni. A szakirányú továbbképzésre felvételi vizsgát nem kell tenni. A felvételnél a kar dékánja által megbízott bizottság dönt a jelentkezési anyag alapján. A levelező jogászképzésre jelentkezhetnek az egyetemi vagy főiskolai diplomával, illetve érettségivel rendelkezők. Az érettségivel rendelkezők magyar nyelv és irodalom, valamint történelem tantárgyból írásbeli felvételi vizsgát tesznek.

A diplomával rendelkezők részére jogász képzésre történő jelentkezés esetén történelem alkalmassági teszt, Munkaügyi kapcsolatok, valamint Társadalombiztosítási főiskolai szakra történő jelentkezés esetén: magyar nyelv és irodalom, valamint történelem szóbeli a felvételi vizsgakövetelmény.

Levelező tagozatos jogász képzésre történő jelentkezés esetén az Államigazgatási és Rend-

őrtiszti Főiskolai elővégzettséggel felvett nyert hallgatók 8 féléves képzésben vesznek részt.

Jogi diploma francia specializációval

A József Attila Tudományegyetem és a nanterre-i Paris X Egyetem között 1996-ban együttműködés kezdődött, mely egy 1996 szeptemberében aláírt együttműködési megállapodásban öltött testet. Az együttműködési szerződés egy franciául folyó, francia, illetve közösségi jogi képzést irányzott elő.

Először a képzés két tanéven át folyt, mindkét tanévben 7 alkalommal (tömbösítve, heti 2 órában) tartott előadást Szegeden a francia fel. A képzésre mintegy 45 fő iratkozott be, akikből 25 fő sikeresen befejezte tanulmányait.

A megszerzett tapasztalatok alapján az 1999/2000. tanév I. félévétől – bármely francia államilag elismert nyelvvizsgával vagy annak megfelelő nyelvtudással rendelkező – jogász képzésben résztvevő hallgatók számára indult be a képzés, az alábbiakra figyelemmel:

Az Európai Unióhoz való csatlakozás, illetve annak előkészítése nélkülözhetetlenné teszi más országok jogrendszerének alaposabb ismeretét és olyan jogászokat igényel, akik idegert nyelven – a jogi szaknyelv és a külföldi jogrendszer megfelelő ismerete mellett – tárgyalóképesek.

Szegeden a francia (kulturális, testvérvárosi egyetem, kamarai, gazdasági stb.) kapcsolatok mélyek, szerteágazóak és gyümölcsözőek, a képzés tehát megfelelő környezetben létezhet.

Az országban eddig még egy intézményben sem próbálkoztak francia, illetve közösségi jog francia nyelven való oktatásával, igény van rá hiszen sok franciául tanuló diák van Magyarországon. A SZTE egyik prioritása, hogy – nemzetközi kapcsolatokat felhasználva hallgatói számára lehetővé tegye az európai tanulmányok különböző irányainak művelését, oktatás számára pedig elősegítse a különféle kutatómunka végzését – e célból kerül felállításra az Európa Tanulmányok Központ, és karunk is hasonló indíttatásból hozta létre 1997 júniusában az Európa-jogi Intézetet.

Miután karunkon ezen kívül német nyelven is folyik jogi képzés, Szeged előtt tehát nyitott a lehetőség, hogy a külföldi jogrendszerek – idegen nyelvű – tanulmányozásának központjává váljék; ez azért is fontos lenne, mert a jövőben egyre inkább olyan csereprogramokra pályázhatnak majd a magyar egyetemek is, ahol annyi hallgató utazhat a külföldi partneregyetemre, ahány külföldi hallgatót a magyar egyetem fogadni tud, ehhez viszont az szükséges, hogy létezzenek olyan kurzusok, amelyeket a külföldi diák szívesen hallgat és természetesen megért. Érdemes még megemlíteni, hogy francia partneregyetemünk igen jelentős tapasztalatokkal rendelkezik a több nyelvű jogi képzések terén, mintegy tizenöt éve indult nyelvi-jogi képzésük jelenleg angolul, németül, spanyolul, olaszul és oroszul létezik.

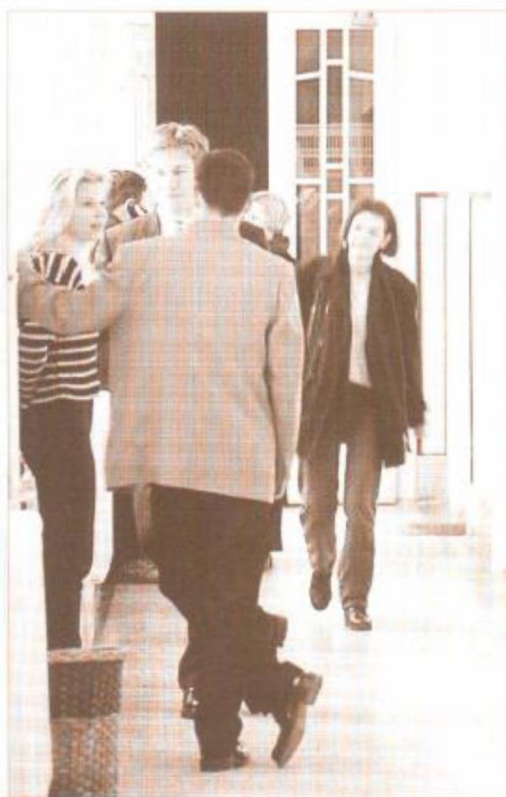
A fentiek alapján felépítettünk egy képzést, mely a magyar jogi studiumokon felül a francia és a közösségi jogba is bevezeti a hallgatókat – francia nyelven – azaz, hogy létrehozzunk egy magyar jogi diplomát, francia specializációval.

A szerzett diplomát a hallgatók a közszektoron kívül (minisztériumok, más közigazgatási szervek) egyes cégeknél vagy nemzetközi ügyvédi irodáknál is kitűnően hasznosíthatják.

Német jogi képzés

Alapos és hosszas előkészítő munka után a küszöbön áll egy egészen újszerű kurzus indítá-

sa karunkon. A Potsdami Egyetem jogi fakultásával létrejött megállapodás nyomán 1998 szeptemberében négysemeszes (kétéves) gazdaságjogi tanfolyam indul „Deutsches Wirtschaftsrecht” címmel, német nyelven. Nappali tagozatos hallgatóink mellett már végzett kollégák számára is nyitva áll a részvételi lehetőség. A kurzus megszervezését az motiválta, hogy térségünkben egyre élénkebb a német gazdasági aktivitás, és ennek megfelelően nem volt nehéz az együttműködésre kész német partneregyetemet találni. Ennek előnyeit ki kell használnunk. Az összesen mintegy 300 óra terjedelmet felölelő tematika főbb tárgyai a következők lesznek: polgári jog, biztosítási jog, kereskedelmi és társasági jog, német és európai versenyjog, adójog, végrehajtási jog, német és európai munkajog, bankjog és Európa-jog. A tanfolyamot sikeresen elvégzők a SZTE és a Potsdami Egyetem által közösen kiállított bizonyítványt vehetnek át és a német fél arra is ígéretet tett, hogy Potsdamban folytathatják jogi tanulmányaikat, ahol a szegedi stúdiumokat beszámítják.

A főiskolai szintű alapképzések rendszere

Munkaügyi kapcsolatok szak

A munkaügyi kapcsolatok (industrial relations) a piacgazdaságokban a 20. század folyamán kialakult, önállóvá vált alkalmazott tudomány, amely több tudományág (munkajog, közgazdaságtan, szociológia, szervezéstan, stb.) elemeire épül. A munkaügyi kapcsolatok területébe a következő témakörök elemzése, elméleti és gyakorlati tárgyalása tartozik: a szakszervezetek tevékenysége; a dolgozók érdekképviseleti szervei és a munkáltatók, illetve ezek érdekképviseleti közötti kollektív tárgyalások rendszere, eljárási rendszere és ezek során létrejött kollektív szerződés és egyéb megállapodás tartalmi kérdései; a kollektív konfliktusok – ideértve a sztrájkot és a kizárást – megoldása, valamint a munkavállalók részvétele a vállalatok irányításában. Magyarországon a piacgazdaságra való áttérésre tekintettel szintén csökkent a munkaügyek terén a központi szabályozás, megnövekedett a szakszervezetek és a munkáltatók közötti tárgyalások, az érdek-

egyeztetés, a kollektív megállapodások jelentősége. Ugyancsak szerepet kaptak a munkavállalók által választott testületek a vállalati döntések létrejöttében, a vállalati belső viszonyok rendezésében. Ezen túlmenően a kialakult munkaviszonyok új feladatokat támaszt és új megoldásokat igényel az állami foglalkoztatáspolitika területén is.

Az előbbieken vázoltak mind az államapparátusban, mind a vállalatoknál, illetve az érdekképviseleti szerveknél foglalkoztatott munkaügyi szakemberek számára új feladatot, új megközelítést, új módszerek alkalmazását igényel. Az ehhez szükséges ismeretekkel, tapasztalatokkal a munkaügyi szakemberek legnagyobb része nem rendelkezik. Nem is rendelkezett korábban a különböző munkaügyi témakörök ilyen irányú ismeretanyagot nem is tartalmaztak. Ezért a munkaügyi szakemberképzés fontossága rendkívül megnövekedett.

Korábban hazánkban a „munkaügyi kapcsolatok”, mint egységes anyag semmiféle képzési rendszerben nem került oktatásra. Egyes elemeket a közgazdász, valamint a jogász-, illetve mérnökképzésbe beépültek, legszélesebb körben különböző vezetőképző intézményekben, valamint a Munkaügyi Minisztérium által szervezett tanfolyamokon oktatták. Ezek mellett azonba

szükségesnek látszott olyan magas szintű szakemberek képzése, akik munkaköre a munkaügyi kapcsolatokba (kapcsolatos tevékenység körébe) tartozik és akik az állam által elismert diplomával rendelkeznek.

A „munkaügyi kapcsolatok” jelentősége világviszonylatban rendkívül megnövekedett az utóbbi évtizedekben. Ennek oka kettős. Egyrészt általános tendencia a gazdaságban az állami beavatkozás csökkentése és a magánkezdeményezés előtérbe helyezése. Ennek megfelelően a munkajogi szabályozás elsősorban csak az alapvető intézmények, jogok és kötelezettségek meghatározására szorítkozik, míg a részletes rendezés a kollektív szerződésben és egyéb megállapodásokban, illetve munkaszerződésben történik. Másrészt a munkavállalónak a vállalat irányításában való részvétele mind jelentősebbé válik. A körülmények Magyarországon is mindinkább éreztetik hatásukat.

E körülményekre tekintettel a piacgazdaságokban a felsőoktatásban – részben önálló karkok, illetve főiskolák keretében, részben különböző képzési irányok, szakok egy-egy elemként vagy posztgraduális formában – mind jelentősebb helyet foglal el a munkaügyi kapcsolatok oktatása.

Az előbbieken vázoltakra tekintettel határozta el az Állam- és Jogtudományi Kar 1990-ben „munkaügyi kapcsolatok” 4 féléves, levelező jellegű posztgraduális képzés megindítását azok számára, akik egyetemi vagy főiskolai végzettséggel rendelkeznek. A posztgraduális képzés azonban csak részleges megoldást jelentett két okból is. Egyrészt a munkaügyi terüle-

tén dolgozóknak aránylag igen kevés hányada rendelkezik egyetemi vagy főiskolai diplomával, tehát csak szűk kör részére van lehetőség a posztgraduális képzésben való részvételre. Másrészt a vállalatoknál, az állami munkaügyi apparátusban, valamint a szakszervezeteknél és egyéb érdekképviseleti szervezeteknél foglalkoztatottak nagyobb részének nem szükséges egyetemi végzettség, hanem sokkal célszerűbb egy elméletileg megalapozott, gyakorlatra irányuló alapképzés. Erre tekintettel javasolta a Állam- és Jogtudományi Kar 1992-ben egy „munkaügyi kapcsolatok” főiskolai szak szervezését. A képzés ennek nyomán 1992. szeptembertől, majd 1993. szeptembertől nappali tagozaton is megindult.

A képzés levelező szakon az 1992–93-as tanév első félévében, a nappali szakon az 1993–94-es tanév első félévében indult meg.

A szakképzettség: okleveles munkaügyi szakember. Ez feljogosít felsőfokú végzettséghez kötött munkakör betöltésére. A képzés célja: olyan főiskolai végzettségű szakemberek képzése, akik ismerik a munkaügyi kapcsolatok, így különösen a munkáltatók és a szakszervezetek közötti tárgyalások és megállapodások, a munkavállalók irányításában való részvétele, a foglalkoztatás és bérpolitika stratégiai feladatainak meghatározása területén megfelelő ismeretekkel rendelkeznek és alkalmasak e feladatoknak a vállalatok, a különböző érdekképviseleti, valamint állami és önkormányzati szervek keretében való ellátásra.

A képzés jellege és időtartama: egységes és egyszintű. Egyetemi posztgraduális képzés épülhet rá.

A képzés időtartama 8 félév.

Társadalombiztosítási szak

A vállalatoknál, költségvetési és egyéb gazdálkodó szervezeteknél meglehetősen nagy létszámban tevékenykednek a társadalombiztosítással összefüggő kérdések megoldásán. 1993-óta az önkéntes kiegészítő pénztárak és az általuk foglalkoztatott szakemberek száma rohamosan nő és várhatóan a jövőben is növekedni fog. Az is várható, hogy a közeljövőben egyre több olyan kisvállalkozó kezdi meg tevékenységét, akik társadalombiztosítási ügyeiket külső szakemberekkel szeretnék intéztetni. 1998. január elsejétől új nyugdíjrendszer kezdte meg a

működését, amely az eddig működő állami rendszeren kívül magánbiztosítások életrehozását eredményezte. Továbbá általános tapasztalat, hogy a társadalombiztosítás területén dolgozók között 25-30%-ra tehető azoknak az aránya, akik olyan önálló, vagy középvezetői feladatokat látnak el, amelyhez nélkülözhetetlen az szakirányú felsőfokú végzettség.

A korábbi évtizedekben a társadalombiztosítás a SZOT-iskolán szervezett hároméves levelező jellegű tanfolyammal igyekezett a társadalombiztosítás szakmai utánpótlását megoldani. A tanfolyamon döntően a közvetlenül hasznosítható szakismeretek oktatására törekedtek anélkül, hogy ezeket igyekeztek volna az általános társadalmi, közgazdasági, szociológia és jogi keretbe beágyazni. Államilag elismert diplomát nem adtak. A megszervezett oklevelet csak a társadalombiztosításon belül ismerték el felsőfokú végzettségnek.

A Felsőoktatásfejlesztési Tárcaközi Vegyes Bizottság által készített „A magyar felsőoktatás fejlesztése 2000-ig” című fejlesztési koncepció fogalmazta meg elsőként azt az igényt, hogy az e területen dolgozók számára is egy szabadabban hozzáférhető, nyitott, az állami képzés keretébe illesztett oktatást kell szervezni. A szükséges engedélyek birtokában ennek nyomán kezdtük a JATE-n a társadalombiztosítási főiskolai képzést, s ezen oktatási forma ettől kezdve épült be a JATE képzési struktúrájába.

A társadalombiztosítási főiskolai szak képzési stratégiája két egymást követő időszakot foglal magába. Elsőként – a társadalmi igényeknek megfelelően – arra törekedtünk, hogy a már társadalombiztosítás területén foglalkoztatottak levelező jellegű képzésére fektessünk nagyobb súlyt. Így indult 1992-ben valamivel több mint 100 fővel a levelező képzésünk. A nappali tagozatot a következő évben indítottuk, erősen visszafogott létszámmal. A főiskola indításával mindkét tagozatnál az volt a célunk, hogy egy olyan gyakorlat-orientált ismereteket nyújtó képzést hozzunk létre, amely a gyakorlati ismeretek mellett biztosítja a színvonalas munka végzéséhez nélkülözhetetlen közgazdasági-, jogi-, szociológiai-, politológiai, stb. háttérismereteket is.

A megszerezhető szakképzettség: okleveles társadalombiztosítási szakember. Ez feljogosít felsőfokú végzettséghez kötött munkakör betöltésére.

A képzés célja: olyan főiskolai végzettségű

szakemberek képzése, akik ismerik az állam kötelező társadalombiztosítás szervezetét, működését, a folyósított ellátások részletes szabályait stb. Ezen kívül ugyancsak tisztában vannak kiegészítő magánbiztosítási rendszer működési sajátosságaival. A főiskola célja, hogy az itt végzett hallgatók ezeken a területeken megfelelő elméleti és gyakorlati ismeretekkel rendelkezzenek és alkalmasak legyenek a feladatoknak a társadalombiztosítás különböző területein való ellátásra.

A képzés jellege és időtartama: egységes és egyszintű. Egyetemi posztgraduális képzés épülhet rá.

A képzés időtartama 8 félév.

Posztgraduális képzések

**„Társadalombiztosítási szakjogász”,
illetve
„társadalombiztosítási szaktanácsadó”
szakirányú továbbképzés**

A társadalombiztosítási posztgraduális kép-

zés bevezetését 1989-ben határozta el az Állam- és Jogtudományi Kar. A kurzus célja olyan szakemberek képzése, akik kellően felkészültek ahhoz, hogy képesek legyenek mind a társadalombiztosítás különböző területein, mind a központi, mind a helyi társadalombiztosítási intézményeknél, valamint az államigazgatás és az önkormányzatok szerveinél, továbbá a munkáltatói és munkavállalói érdekképviseleti szervek keretében a társadalombiztosítási kérdésekkel kapcsolatos irányítói pozíciókat betölteni.

Olyan szakemberek képzése a cél, akik képesek áttekinteni a szociális védelem hazai és nemzetközi fejlődési trendjeit és ezek figyelembe vételével képesek a saját munkaterületükön szükséges lépéseket, változtatásokat megtenni.

A képzésben azok vehetnek részt, akik valamely felsőoktatási intézményben diplomát, illetve oklevelet szereztek.

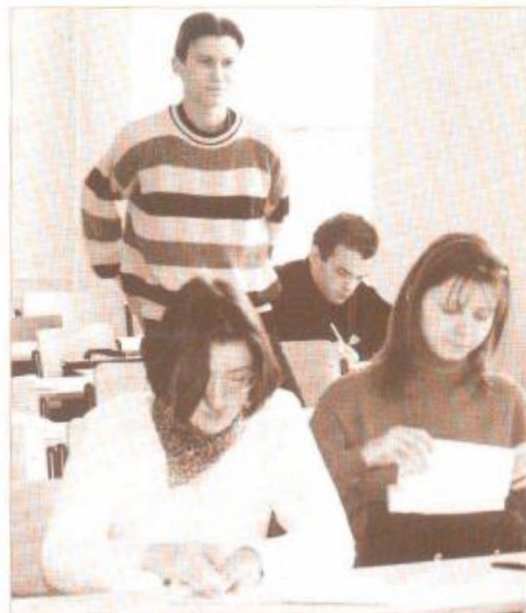
A képzés 2 éves (4 féléves), levelező jellegű.

A hallgatók a tanulmányok lezárásaként szakdolgozatot készítenek és záróvizsgát tesznek. Szakvizsga bármely oktatott tárgy keretében választott témából készíthető. Azt a hallgatónak meg kell védenie. A szakdolgozat megvédése és a záróvizsga eredményes letétele esetén a hallgató másoddiplomát, illetve – főiskolai végzettség esetén – oklevelet kap.

A képzésre felvételt nyerhetnek, akik valamilyen egyetemi vagy főiskolai diplomával rendelkeznek.

„Munkaügyi szakjogász”, illetve „munkaügyi szaktanácsadó” szakirányú továbbképzés

A munkaügyi kapcsolatok posztgraduális képzésének bevezetését 1990-ben határozta el az Állam- és Jogtudományi kar. Célja olyan szakemberek képzése, akik kellően felkészültek ahhoz, hogy képesek legyenek mind a versenyszférában (vállalatoknál, szervezeteknél, stb.), mind a költségvetési intézményeknél, valamint az államigazgatás és az önkormányzatok szerveinél, továbbá a munkáltatói és munkavállalói érdekképviseleti szervek keretében a munkaügyi politika irányítására. Így különösen a foglalkoztatás, a bér és a szociálpolitika elveinek, rendszerének kialakítására, ezek végrehaj-

tásának megszervezésére, a munkáltatói és munkavállalói oldal közötti tárgyalások és érdekegyeztetés megszervezésére.

A képzésben azok vehetnek részt, akik valamely felsőoktatási intézményben diplomát, illetve oklevelet szereztek.

A képzés 2 éves (4 féléves), levelező jellegű. A hallgatók a tanulmányok lezárásaként szakdolgozatot készítenek és záróvizsgát tesznek. Szakvizsga bármely oktatott tárgy keretében választott témából készíthető. Azt a hallgatónak meg kell védenie. A szakdolgozat megvédése és a záróvizsga eredményes letétele esetén a hallgató másoddiplomát, illetve – főiskolai végzettség esetén – oklevelet kap.

Európa-jogi szakirányú továbbképzés

Egyre intenzívebb betagozódásunk az európai nemzetközi és nemzetek feletti jogi struktúrába, két és többoldalú nemzetközi megállapodásunk szaporodása, aktivizálódása, csatlakozásunk az Európai Tanácshoz, és különösen társulási megállapodásunk az Európai Közösségekkel (Unióval), amelyek a magyar jog és az európai jog kifejezett harmonizációját írják elő, felveti egy rendszeres európai jogi szakképzés beindításának szükségességét karunkon.

A képzés előzményeiről és a már meglévő alapokról az alábbiakat mondhatjuk el. Az 1992–93-as tanévtől karunk elnyert egy „Euró-

pai tanulmányok beindítása a JATE-n” elnevezésű TEMPUS-programot. Partneregyetemeink voltak a Bradford Egyetem (Egyesült Királyság), az Aalborg Egyetem (Dánia) és a Poznani Közigazgatási Akadémia (Lengyelország).

1993-tól kari könyvtárunk az Európai Közösségek Bizottságának hivatalos, úgynevezett Európai Dokumentációs Központja. Ez azt jelenti, hogy jogi és közgazdasági irányultsággal ingyen, folyamatosan megküldik számunkra a Közösségek Hivatalos Lapját (Official Journal of the European Communities, L. C. Series), az Európai Bíróság döntéseit (European Court Report) és még mintegy 50 periodikumot.

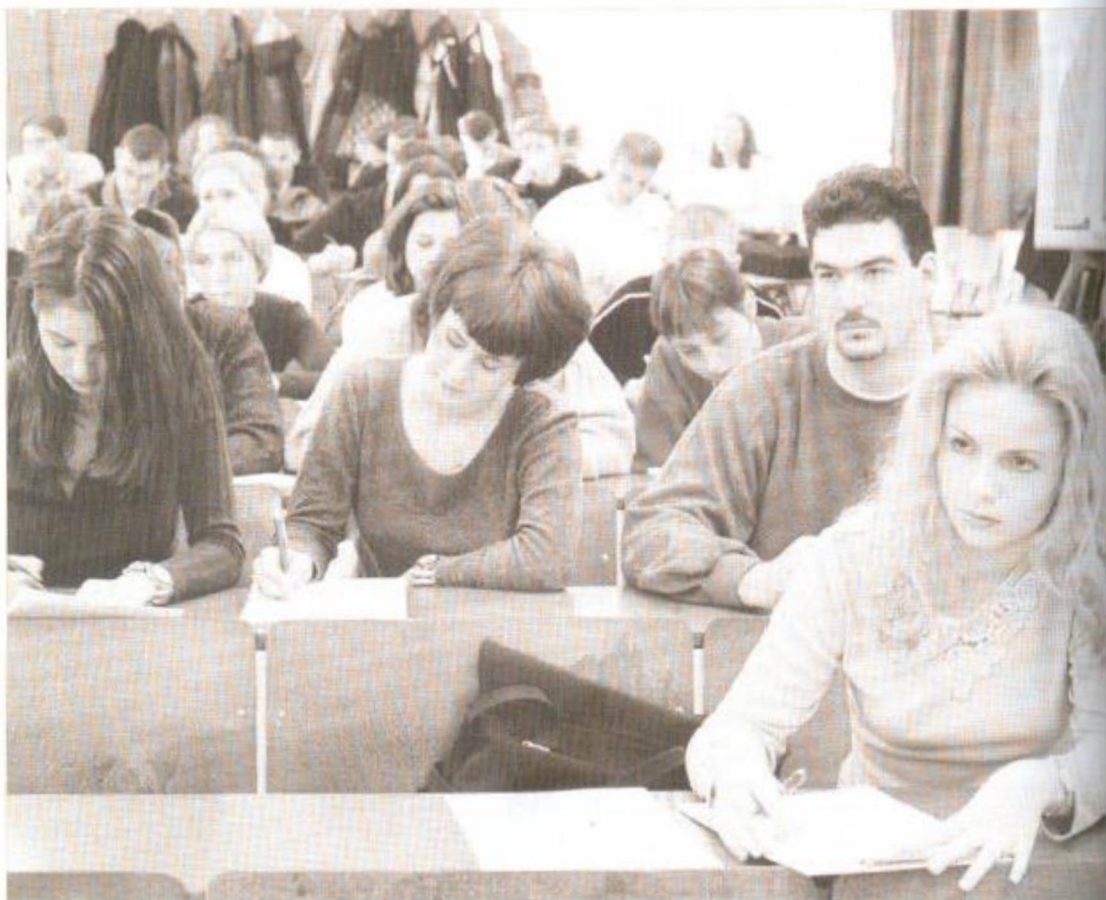
Karunkon az 1991–92-es tanévtől „Az Európai Közösségek Joga” címmel 2 féléves, heti 2 órás kurzus folyik, amely átfogja az úgynevezett közösségi jog intézményi és anyagi jogának számos területét. Günther Weber német meghívott előadónk több éve tart intenzív kurzusokat a közösségi jog köréből. Az 1991–92-es tanévtől az EK-gazdasága címmel kötelező fakultatív tárgy indult. Az 1993–94-es tanévben az EK-bizottság „Az európai közösségi jog”

tárgy oktatásának személyi és tárgyi feltételeihez való hozzájárulásra Jean Monnet Chairt létesített. Posztgraduális képzéseinkbe és doktor programunkba is felvettük a közösségi jogot.

A szakképzés tantervében a következő tárgyak szerepelnek: 1. Bevezető tárgyak a) Az európai integráció létrejötte, közös politikai gazdasága; b) Az európai integráció története; c) Az európai integráció intézményi jogának alapvonásai; 2. Európai jog a) Az Európai Unió institutionális joga; b) Az áruk, a szolgáltatások, a személyek szabad mozgása, közös kereskedelempolitika; c) Pénz- és pénzügyek európai vonatkozásai; d) A nemzetközi magánjog európai vonatkozásai; e) Európai társasági jog; f) Európai szociális jog; g) Az alapvető emberi jogok alkotmányjogi és nemzetközi jogi problémái; h) Az Európai Unió joga és a magyar jog. A harmonizáció kérdései; i) Az Európa Tanács és az Európai Unió egyezmény és a magyar munkajog.

A képzésre felvételt nyerhetnek jogász diplomával rendelkezők.

Dr. Blütman László

A Polgári Jogi és a Polgári Eljárásjogi Tanszék

Elkísérni a hallgatót az államvizsgáig!

A Polgári Jogi és a Polgári Eljárásjogi Tanszék a kar azon tanszékei közé tartozik, melyről – lévén, hogy számos tantárgyat ölel fel, és a hallgatót II. évfolyamtól elkíséri egészen az államvizsgáig – valamennyi jelenlegi és hajdani hallgatóban él valamilyen kép vagy élmény. Ki ilyen, ki olyan színben látja a tanszék által oktatott tantárgyakhoz és az oktatókhoz fűződő élményét. A Polgári Jogi és a Polgári Eljárásjogi Tanszék tagjai az oktatási feladatok ellátása mellett a polgári jog széles területét érintő tudományos tevékenységet fejtenek ki. Az oktatók személye, illetőleg az általuk oktatott előadások, főkollégiumok, speciálkollégiumok magas tetszésindexe az elmúlt években állandóságot mutat.

Az utóbbi öt-hat évben került bevezetésre, hogy az előadásokat – a korábbi években alkalmazott gyakorlattól eltérően – a tanszék tagjai nem témánkénti megosztásban tartják, hanem a tanszék két professzora Dr. Besenyei Lajos

tanszékvezető és Dr. Bérczi Imre tartják, mégpedig felváltva végig visznek egy-egy évfolyamot. Ezzel biztosítható, hogy a hallgatók egy-egy szemlélet mellett sajátítsák el a polgári jogot. A tanszék tagjairól egyenként, röviden.

A két professzor

Prof. Dr. Besenyei Lajos az utóbbi években több tanulmányt jelentetett meg, amelyek első sorban a polgári jog, de részben a társasági jog körébe esnek. A társasági törvény elfogadását követően (1988) ő vezette be a karon a társasági jog oktatását és a kecskeméti kihelyezett tagozaton jelenleg is ő tartja a társasági jogi előadásokat.

Az utóbbi évek fontosabb tanulmányai: *De lege ferenda gondolatok az öröklési jog köréből* – Szabó András emlékkönyv, 1998.; *Az alkotmány és a polgári jog* – Alkotmány és jogtudomány, 1996.; *Polgári jogunk fejlődési irányai, elsősorban a kodifikáció tükrében* – Tokaji Emlékkönyv, 1996.; *Az új társasági törvény margójára* – Veres Emlékkönyv, 1999.

Elsődleges kutatási területe a kötelmi jogban, annak különös részében található. Hosszabb-rövidebb tanulmányai jelentek meg az építési, tartási, életjáradéki szerződéssel kapcsolatban. Leginkább kedvelt kutatási témaként a használati kötelmek közül a bérleti szerződés tekinthető. Ezt sugallja számos tanulmánya. (*De lege ferenda gondolatok a lakásbérleti szerződés köréből* – Novotny Emlékkönyv, 1991.; *A lakásbérleti jog nem polgári jogi elemiről* – Meznerics Iván Emlékkönyv, 1998.) Ezirányú tudományos tevékenységének elismerését jelenti, hogy több kommentárban az ő tollából ered ez az anyag rész (A polgári törvénykönyv magyarázata 2. köt. Bp. 1992. 1191-1237.; A polgári törvénykönyv magyarázata 1-2. köt. Bp. 1995. 1283-1318.), valamint a Szerződéstár sorozat negyedik tagjaként megjelent *A bérleti szerződés* címet viselő könyve.

1993 óta tanszékvezetőként fogja össze és koordinálja a tanszék sokrétű és sokszínű tevékenységét. 1998. július 1. óta három évi megbízással ő látja el a kar dékáni teendőit is.

Prof. Dr. Bérezi Imre a tanszék „doyenje” pályája kezdetén kutatásának olyan szakterületet választott, amely a tudomány és technika világának fejlődésével párhuzamosan mindenkor aktuális. A szellemi alkotások joga napjainkban rohamosan fejlődő és állandó változásoknak kitett területét nemcsak szegedi, hanem országos viszonylatban is elismertséggel műveli. Szakértelmének széles spektrumát jelzi, hogy a polgári jogtól kezdődően a szerzői jogon keresztül a

szabadalmak, újítások joganyagáig oktat, publikál. (*A feltalálói és újítói tevékenység érdekeltégi rendszerének kérdései* – Meznerics emlékkönyv, 1988.; *A feltalálói tevékenység gazdasági jelentősége* – Novotny Emlékkönyv, 1993.; *A találmányok és újítások szerepe a gazdaságban* – Antalfy Emlékkönyv, 1990.) Számos, a szellemi alkotások jogával kapcsolatos könyv társszerzője (pl.: *Az újítási és a találmányi szabályzat* – Vállalati szabályalkotás, Bp., 1988. 329-381.; *Újítási szabályzat* – Vállalati szabályalkotás, Bp., 1988.)

A családi jog

A családi jogi főkéllégium oktatója hosszú évtizedek hagyománya alapján Dr. Tóthné Dr. Fábíán Eszter. A családi jog oktatásának és kutatásának kiemelt művelőjeként sok ezer diáknak adta át felhalmozódott tudásanyagát. Jegyzet (*Családi jog*, Szeged, 1989., JATE Kiadó), könyv és számos tanulmány (*Az örökbe fogadási jogviszony tartalmának változása* – Kemenes Emlékkönyv, 1993.; *A Jánosi dosszié, avagy egy jogtípus anatómiája. Mit mond a jogtudós?* Hitel, 1989.), jogi szakvélemény iránti felkérés mutatja e jogterület iránti elkötelezettségét és szakértelmét. Gyermekvédelem témakörében speciális kollégiumot hirdetett meg, hiszen e témában végzett kutatásai révén országos elismertségre tett szert. A családi jog oktatása mellett aktív részese a polgári jog oktatásának. Évek óta önállóan oktatja a teljes polgári jogot a levelező tagozaton.

A tanszék rangidős adjunktusa Könyáné Dr. Simics Zsuzsanna. E kiadványt olvasó biztos, hogy találkozott vele valamely formában polgári jogi tanulmányai során. Nyughatatlan lényének és magas szintű tudományos felkészültségének köszönhetően oktatói palettája igen széles spektrumot ölel fel. Kutatási témakörét elsődlegesen a polgári jog gazdag tárházából meríti. Megjelent tanulmányai jelzik az általa művelt tudományág kiemelten magas szintű ismeretét. (*A tulajdon és a tulajdoni elemélet változása*, Magyar Jog, 1989. 36. évf. 3. sz.; *A polgári jogi személyiségvédelem fejlődésének rövid áttekintése* – Kemenes Emlékkönyv, 1993.; *A blankettákkal kapcsolatos problémák rövid elemzése* – Kovács Emlékkönyv, 1991.)

A családi jog oktatásának utánpótlásaként Dr. Hegedűs Andrea 1995–96-ban lépett be az egyetemre immár úgy, mint egyetemi tanársegéd. A tanszék által átfogott magánjogi anyagrészek közül a polgári jog és a családi jog oktatása vált mindennapjainak szerves részévé. Pár éves oktatói múltja alkalmassá tette arra, hogy Dr. Gellén Klárával *Sajtójog* címmel jegyzetet állítsanak össze, illetőleg jelentessenek meg.

Az értékpapír- és a társasági jog

Dr. Gellén Klára tanársegéd polgári jogon belül elsődlegesen az értékpapír-joggal foglalkozik. Jelenlegi kutatási területe a jelzálog hitelezés. Kutatásokat folytat továbbá a sajtójog területén. Ennek terméke a korábban már említett, Dr. Hegedűs Andreával közösen publikált jegyzet. Az értékpapír-jog viszonylag új terület tudományos érdeklődésének, ugyanakkor e körben végzett kutatásai eredményét jelzi az *Értékpapír-jog* című féléves kollégium megszervezése és gondozása.

Tanszéki hagyományok és az egységes magánjogi felfogás okán a társasági jog oktatása változatlanul a Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék hatókörébe tartozik. Jelenlegi gyakorlat szerint a nappali tagozaton a társasági jogot Dr. Papp Tekla egyetemi adjunktus és Dr. Farkas Csaba egyetemi tanársegéd látják el.

Dr. Papp Tekla a „fiatalabb generáció” első hírnökeként csatlakozott a tanszékhez. A társasági jog oktatása mellett részt vesz a polgári oktatásban is, elsősorban mint gyakorlatvezető, illetve a levelező tagozaton mint előadó. Ezen kívül elindítója, megszervezője és gondozója a féléves *Atipikus szerződések* című kollégiumnak. Eddig megjelent publikációi elsősorban a társasági jog, illetve ahhoz közel eső területekre esik. (*A német korlátolt felelősségű társaság felelősségi megoldásai az alapítási stádiumban*, Magyar Jog, 1993. 40.évf. 10. sz.; *Az amerikai Limited Partnership Friss hírek a nemzetközi kereskedelmi jog világából* 1993. 3. sz.)

Jelenlegi kutatási témája az angol-német-magyar társasági jogi alapintézmények összehasonlítása, illetőleg az atipikus szerződések. Egyetemi pályája során több alkalommal töltött

több-kevesebb időt ösztöndíjjal külföldön, ahol az érintett ország társasági jogi intézményeit vizsgálta.

A társasági jog másik „főállású” oktatója Dr. Farkas Csaba, aki a tőle megszokott ifjonti hévvel vetette bele magát a tanszék sokirányú oktatói tevékenységébe. A tanszék azon oktatói közé tartozik, aki nemcsak a jogi karon, hanem más egyetemi karon is oktat. Szakmai felkészültségéről ad tanúbizonyságot, hogy a magánjog széles spektrumát felölelő polgári jog általános részétől, annak kötetmi részén, szerzői jogon, öröklési jogon át egészen a társasági joggal bezáróan ad elő.

A „Szabó-részleg”

A tanszéken belül a polgári eljárásjogi „részleg” központja és motorja Dr. Szabó Imre egyetemi docens. Egyetemi és közéleti funkciói mellett a polgári peres eljárásjog hivatott szakértője. A szépirodalom iránti fogékonyságát jelezve előadásait gyakorta anekdotikus fordulatokkal ékesíti, így próbálva meg a hallgatók figyelmét megragadni, s ezen utalások már az előadás alatt anekdotává válnak. A személyállapotú perek eljárásjogi problémái körében számos munkája jelent meg. (pl: *A származás megállapítási perek egyes kérdései* – Kemenes Emlékkönyv, 1993.) E témakörben való elmélyülését és szaktudását jelzi, hogy e téma köré speciális kollégiumot szervezett, illetve PhD-dolgozatát is e témában készítette. Ezt a témakört ő dolgozta fel a Pp. Kommentárok számára is. (Polgári eljárásjog. Kommentár a gyakorlat számára – Bp. 1994. D. 37-61.; D. 71-83.)

A „Pp. tanszék” női képviselője Juhászné Dr. Zvolenszki Anikó egyetemi adjunktus. Ők ketten – Dr. Szabó Imrével együtt – a Pp. szegedi képviselői. Kutatási területe a felülvizsgálati eljárás. (*A felülvizsgálati eljárás újrászűletésének története* – Kemenes Emlékkönyv, 1993.)

Azók közé az egyetemi oktatók közé tartozik, akik a hallgatók szempontjait is figyelembe véve próbálják előadásait és követelményüket összeállítani. A hallgatók ezt a szimpátiát többek között azzal is jutalmazták, hogy őt választották meg az év oktatójának és emlékgyűrűt ajándékoztak neki.

A tanszék „legfiatalabb tagja” a polgári eljárásjog utánpótlását biztosítandó Dr. Köblös Adél egyetemi tanársegéd, aki 1999. nyara óta a tanszék munkatársa. Korábban mint hallgató igen szép eredményeket ért el és minden remény meg van arra, hogy hasonlóan szép eredményeket fog elérni az oktató-kutatói pályán.

A tanszékről szóló bemutatás nem lenne teljes, ha nem szólnánk a tanszék „külső” munkatársairól.

Három félállású adjunktus dolgozik a tanszéken. Dr. Czene Klára, aki a Csongrád Megyei Cégbíróság csoportvezetője, elsősorban a társasági jog oktatásába segít be, de jelentős mértékben részt vesz a polgári jog oktatásában is. Dr. Gál Sándor, aki főállásban a Csongrád Megyei Bíróság polgári kollégiumának a vezetője, elsősorban a polgári eljárásjog oktatásában vesz részt, de szükség szerint kiségit a családi jog és a polgári jog oktatásában is. Mindketten kérdezői a polgári jogi záróvizsga bizottságnak. Dr. Kemenes István, aki a Csongrád Megyei Bíróság Gazdasági Kollégiumának a vezetője, a Gazdaságtudományi Karon a gazdasági jog oktatását és vizsgáztatását végzi.

Itt kell megemlíteni, hogy a tanszéken dolgozik, illetve készül jövődő tudományos pályájára Dr. Görög Márta doktoranda, aki a mellett, hogy fő feladata a kutatási területével való foglalkozás jelentős mértékben besegít a tanszék oktató munkájában is.

Az említetteken kívül többen részt vesznek az oktatásban részint mint gyakorlatvezetők, részint mint fakultatív kollégiumi előadók. Ők valamennyien a gyakorlatban dolgoznak és megbízási szerződés alapján fejtenek ki igen hasznos tevékenységet.

Végül a tanszékről alkotott kép nem lenne teljes, ha a tanszéki adminisztratív feladatait lelkiismeretesen ellátó Papp Anitáról nem esne szó. Az ő munkája a legkevésbé látványos, de nélkülözhetetlen.

A tanszék életében mindenkinek megvan a maga „feladata”. Talán ez a jól sikerült megosztás teszi lehetővé azt, hogy a tanszék helyi tud állni mind az oktatói, mind a tudományos tevékenység szintjén támasztott elvárásoknak.

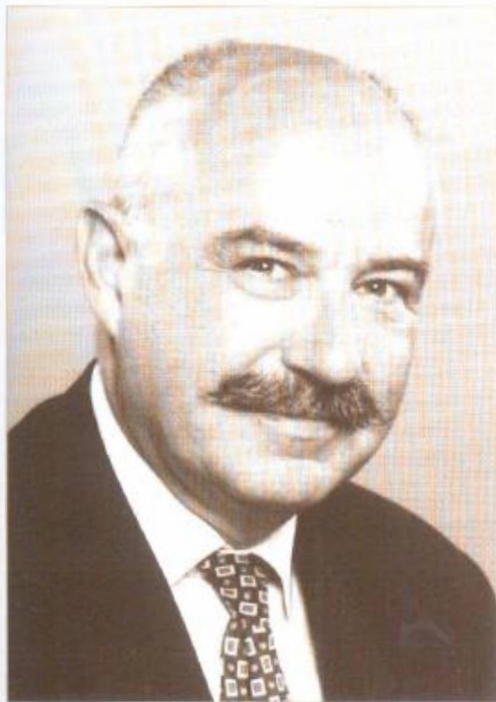
**Prof. Dr. Besenyei Lajos -
Dr. Görög Márta**

● Beszélgetés Martonyi János külügyminiszterrel

„A kedvenc formám az önirónia”

Magyarország külügyminiszterét – saját bevallása szerint – erős érzelmi szálak kötik Szegedhez. Martonyi János 1947-től 1968-ig ebben a városban élt: itt töltötte gyermekkorát és a tanulóéveit az általános iskolától a jogi diploma megszerzéséig. Ma pedig annak a jogi karnak a Nemzetközi Magánjogi Tanszékét vezeti, ahol korábban tanult. Igaz, külügyminiszteri teendői mellett félévente csupán egy-két előadást tud megtartani, de hivatali ideje lejártával tervei szerint sokkal több időt szentel majd az oktatásnak és a tudományos munkának. Martonyi Jánossal fordultatos pályafutása mellett arról beszélgettünk, zavarja-e, ha viccelődnek rajta, milyen dolgokon bosszantja fel magát, illetve miért kellett fiatal korában levágnia a bajuszát, amelyet azóta újránővesztett.

– Csak azért születtem Kolozsváron, mert az édesapámat az ottani egyetem közigazgatási jogi tanárává nevezték ki – utal Martonyi János külügyminiszter arra a véletlenre, ami miatt ma minden személyi iratában az erdélyi város szerepel születési helyként. – Édesapám családja egyébként győri, édesanyámék pedig budapestiek. Szüleim már az 1920-as évektől kezdve a fővárosban éltek. Mielőtt apámat Kolozsvárra kinevezték, Budapesten az akkori kultuszminisztériumban dolgozott. A család szűk négy esztendő telt Kolozsváron, ahol én 1944. április 5-én születtem. Semmilyen emlékem nincs a várostól, hiszen néhány hónapos koromban eljöttünk onnan. A kolozsvári egyetem tanárainak egy része a szegedi

egyetemre került, így apám is már itt kezdett tanítani 1945 szeptemberében. A család 1947-ben költözött végleg Szegedre, és attól kezdve váltunk szegedieké, s ott jártam általános iskolába, majd elvégeztem a Radnóti Miklós Gimnáziumot, amely jó nevű, patinás intézmény volt. A gimnázium elsősorban a diáktársaim miatt volt fontos; hosszú lenne a lista, ha most fel akarnám sorolni, kiből mi lett. Szinte kivétel nélkül mindenki egyetemet vagy főiskolát végzett. Sokukkal ma is tartom a kapcsolatot.

– Az egyetem előtt milyen pályáról álmódott?

– Az ötvenes években a jogi pálya alacsony megbecsülést élvezett. Mai napig emlékszem azokra a szélesebb családi körben folytatott vitákra, amelyek-

ben mindig elhangzott, hogy vagy mérnöknek vagy orvosnak kellene tanulnom, mert ezeket a szakmákat megbecsülik, sőt, ha úgy adódik – hiszen az emigráció gondolata mindig benne volt a levegőben –, ezeket külföldön is lehet művelni. Persze, nekem is voltak a középiskolában felröppenő álmaim arról, hogy színész vagy színházi rendező leszek. A gimnázium mellett egyébként zenét is tanultam a konzervatóriumban. Aztán egyre inkább egyértelműbbé vált, hogy inkább a jog áll közelebb hozzám. A nemzetközi politikai is érdekelt, emlékszem, apámtól elég alapos politikai nevelést kaptam már öt-hat éves koromtól kezdve.

– *Mi jut eszébe elsőként az egyetemen eltöltött időszakról?*

– A rengeteg tanulás. Persze, akkor sem tanultunk egész évben, csupán három hónapon át, de akkor nagyon intenzíven. A mai hallgatókkal ellentétben szorgalmasan jártunk az előadásokra. Akkor fegyelmetesebb légkör uralkodott, hiszen az a társadalom a tekintélyelvűsége épült, bár a politika legkevésbé a diáklétre nyomta rá a bélyegét, különösen Szegeden. A városnak már akkor volt megvolt az a sajátos egyetemi légköre. Kapcsolatot tartottunk más egyetemek és karok hallgatóival, jártunk egymás bulijaira, karok és egyetemek közötti házasságok és barátságok kötettek, vagyis diákszínten már működött az universitas. A professzorokkal nagyon jó viszonyban voltunk, egy sor patinás név volt közöttük.

– *A diploma megszerzése után hol próbált érvényesülni?*

– Először Szegeden egy ügyvédi munkaközösségben dolgoztam, de másfél-két évvel a végzés után Budapestre kerültem, és egy olyan cégnél, a MASPED-nél helyezkedtem el, amely külkereskedelemmel, azon belül szállítmányozással, vagyis fuvarozási szolgáltatások vásárlásával foglalkozott. Több mint tíz évet töltöttem el ott, miközben elméleti munkával is foglalkoztam, több cikkem, tanulmányom is megjelent, és letettem a kandidátusi vizsgát.

– *Mi vonzotta a külkereskedelem felé?*

– A politikai semlegesség, és az a vágy, hogy nemzetközi ismereteket szerezzek. A külkereskedelemnek is egy nagyon speciális területével, a tengeri fuvarozás jogával kezdtem el foglalkozni, amiben semmi politika nem volt, viszont lehetőség adódott a nemzetközi érvényesülésre. A külkereskedelem akkor nagy preszízzsel bírt, és talán túl jól éreztem magam ahhoz, hogy hamar továbblépjek. Így csak tíz év után, 1979-ben váltottam. Akkor azt az ajánlatot kaptam, hogy Brüsszelbe helyeznek az ottani kereskedelmi képviselőre, és az Európai Unióval kell foglalkoz-

nom. Egy percig se tétováztam. Ehhez az is lök adott, hogy 1969-től 1973-ig többedmagammal for tottam, lektoráltam és szerkesztettem az Európai Közösség Enciklopédiája című kiadványt, ami akkor tjesen új dolognak számított, hiszen még az alapfe zéseket is mi ültettük át magyarra. A brüsszeli meg zással kezdetét vette egy állami-köztisztviselői kar er. Öt évet töltöttem Belgiumban, és amikor 1984-b hazajöttem, a külkereskedelmi minisztériumba ker tetem. Egésze 1989 júniusáig, privatizációs kormán biztosi kinevezésemig ott dolgoztam, igaz közben minisztérium neve a belkereskedelmi tárccával va egyesülés után kereskedelmi minisztériummá vált zott. Tíz hónapig voltam kormánybiztos, majd az A tall-kormány megalakulása után korábbi munkahely men, a minisztériumban közigazgatási államtitkár le tetem. A külügyminisztériumba 1991 végén jöttem és a következő választásokig itt dolgoztam.

– *Ugorjuk át a Horn-kormány időszakát, amikor visszatért a civil életbe. Az 1998-as választások fel közeledve, hogyan és mikor merült fel, hogy önbe külügyminiszter lehet?*

– 1994 őszétől aktívabban kezdtem politizálni mert sok helyről megkerestek. Három pártból, a Magyar Demokrata Fórumból, a Fideszből és a Kereszténydemokrata Néppártból próbáltuk megszervezni polgári szövetséget, és olyan híresztelések kaptak szárnyra, hogy ennek a szövetségnek én lehettem volna az egyik miniszterelnök-jelöltje. Nekem azonban ilyesféle ambícióim nem voltak; ha 1994 és 1998 között bárki megkérdezte, mit szeretnék csinálni, nagyon őszintén azt mondtam, hogy semmiféle tisztséget nem akarok betölteni. Lehet, hogy ezt most a fejemre olvassák, de akkor komolyan gondoltam. A külügyminiszteri jelölésem 1997 végén került komolyan szóba. Abban az időben rendszeresen beszéltem a Fidesz vezetőivel, főleg Orbán Viktorral, hiszen az ügynevezett tanácsadó testületnek, egyszerűen mondván a vének tanácsának az elnöke voltam. Egyszer a Lendvay utcai pártirodában beszélgettünk arról, hogy mi lesz, ha mégis megnyerjük a választásokat. A pártelnök feltette a kérdést: mit szólnék ahhoz, ha én lennék a külügyminiszter-jelölt. Azt válaszoltam, hogy először meg kell nyerni a választásokat. Mire ő: annak föl is kell készülni. Biztosítottam arról, hogy a fölkészülésben közreműködöm, és ezzel tulajdonképpen pozitív választ adtam, mert beláttam, nincs más lehetőség: vállalni kell.

– *Melyek a legfőbb erényei a külügyminiszternek?*

– Az a helyzetektől és az adott történelmi korszakoktól függ. A mai világban nagyon fontos az, hogy a külügyminiszternek világos jövőképe legyen, vagyis

tudja, hogy milyen országot szeretne elképzelni néhány évtizedes távlatban. Ebből a hosszú távú stratégiai célból pedig le kell tudnia vezetni a rövid távú külpolitikai cselekvését. A sok olvasás, a jó beszéd-készség és a fizikai és szellemi erőnlét sem elhanyagolható. Persze, a külügyminiszter sem ismerhet minden területet, ezért olyan munkatársakra van szüksége, akik értenek ahhoz, amiben ő kevésbé tájékozott. Ezért kellene jó munkatársak, akik ez utóbbi területeket ismerik jobban.

– *A nyilvánossághoz könnyen hozzászokott?*

– Ezt tanulni kell. Ez ugyanolyan szakma, mint egy fiatal jogásznak a perbeszéd. Amikor privatizációs kormánybiztosként először szerepeltem egy hosszabb televíziós műsorban, külön készültem az adásra, korábban odaértem, sétáltam az épület körül. A médiában való szereplés ma már teljesen észrevétlenül zajlik, nem zökkent ki a mindennapokból, bár időnként úgy érzem, túl erős az érdeklődés. A politikának egyébként szinte a legfontosabb része, hogy állandóan megmagyarázzuk, mi, miért történik, mit akarunk csinálni.

– *A nyilvánosság része az is, ha valaki humor tárgyává válik. Zavarja, ha a személyén viccelődnek?*

– A humort nagyon szeretem, a szegedi életünk nagyrészt humorban zajlott. Hivatkozhatnék olyan nagyságokra, mint a néhány hónappal ezelőtt meghalt Berky Tamás, vagy Boncz Géza, akiből országosan ismert humorista lett. Szívesen humorizálnék a médiában is, de ezzel vigyázni kell. Amerikai politikusok médiaszereplésével kapcsolatban olvastam: a politikusnál elengedhetetlen a humor, de ügyelnie kell arra, hogy minden embernek más a humorérzéke. A kedvenc formám az önrónia, amit az emberek jelentős része nem ért, és azt gondolja: ha ez az ember még saját magáról is ezt mondja, akkor ott valami nincs rendben. A publikus humor ezért maradjon egyszerű, ne legyen túl árnyalt, s vigyázzunk, hogy másokat meg ne bántunk vele. Nem bánt, ha kifiguráznak. Az Uborka című tévéműsorban is készítették rólam figurát, bár amikor megmutatták, nagy csalódást keltett. Nem ismertem ugyanis magamra, mert a bábu haja csapzott és hosszú volt. Lehet, hogy nem vagyok túlságosan karakterisztikus figura, de az erősen hiányos, nagyon rövid haj talán a leginkább megragadható rajtam.

– *No és a bajusza. Azért növesztette, mert így tett önmagának, vagy más okból?*

– Bajuszt 1974-ben, harmincéves koromban növesztettem. Egyetemem éveim alatt volt ugyan egy fél évig szakállam és bajuszom, de abból botrány lett: édesapám annyiszor kért, hogy vágjam le, mert akkor

annak még politikai íze is lehetett, hogy végül engedtem neki. Pár évvel ezelőtt a feleségem felvetette, mi volna, ha levágnám a bajuszom, mert szerinte az előnyös lenne. Végül abban maradtunk, hogy nem vágom le, és ebben már szerepet játszott az ismertségem is. Ha ugyanis most levágnám a bajuszomat, akkor éppen az egyik karakterisztikus ismertetőjegyemet veszteném el.

– *Milyen dolgok bosszantják fel a leginkább?*

– A valótlan dolgok rendkívül idegesítenek, bár elég jól leplezem. Ha például az országgyűlésben feláll egy képviselő és azt mondja: a moszkvai Malév járat két és fél órát várt Martonyi János külügyminiszterre, holott tudom, hogy ebből egy szó sem igaz, az nagyon idegesít. Vagy ha az MSZP elnöke a televízióban azt mondja, hogy egyes részek kimaradtak az úgynevezett európai bizottsági éves jelentés magyar fordításából, és ez nem igaz, mert munkatársaim az utolsó szóig mindent lefordítottak, az is idegesít. Ilyenkor felmerül az emberben a kérdés, hogy külön vitát nyisson minden valótlan megjegyzés miatt, vagy inkább végezze a dolgát. Általában a másodikat választom, tehát igyekszem túllépni a dolgon.

– *Ha jut ideje kikapcsolódásra, mit csinál?*

– Amennyit tudok sportolok: úszom, teniszezek, síelek. Korábban néztem filmeket, és mai is szívesen járnék moziba, de nem tehetem, mert a minisztériumban dolgozom este nyolcig, s utána örülök, ha hazamehetek. Régebben többet néztem tévét, ma viszont hihetetlen színvonalasés következett be a televízióban, és ezért, valamint az időhiány miatt sem ülök le a képernyő elé.

– *Külügyminiszterként is a szegedi jogi kar oktatója maradt. Mennyi ideje jut a tanításra?*

– A Nemzetközi Magánjogi Tanszéket vezetem, és ma is minden félévben tartok egy-két előadást. Amikor a tanszékvezetést megpályáztam és elvállaltam, még nem voltam külügyminiszter, és több időt tudtam fordítani az oktatásra. Mostanra ez megváltozott, de szerencsére van két fiatal munkatársam, akik megtartják az előadások nagy részét, és vizsgáztatnak. Továbbra is erősek azonban az elméleti-tudományos ambícióim, oktatni is szeretek, és elég erős érzelmi szál fűz Szegedhez, így biztos, hogy ha itt lejár az időm, akkor visszamegyek az egyetemre, és a tanszéket komoly tudományos műhellyé kívánom fölépíteni. Azt hiszem, még elég fiatal leszek ahhoz, hogy oktatóként legalább egy évtizedet el tudjak tölteni Szegeden.

Hegedüs Szabolcs

● **Tóth Judit**

Csonka hatalom, látszatdemokrácia, avagy ki lesz a köztársasági elnök...

A 2000-ben esedékes elnökválasztás előtt ismét összecsapnak a köztársasági elnök helyére, szerepére és persze a poszt elnyerésére vonatkozó nézetek, esetleg indulatok. Az 1989-ben kikiáltott negyedik köztársaságnak eddig kétszer volt ideiglenes, illetve megbízott elnöke, Szűrös Mátyás és Göncz Árpád. Az előbbi honatya, egy november esti televíziós beszélgetésben elárulta, hogy szívesen venné, ha pártja elnökként őt jelölné. Ám az MSZP peremére került politikus ma inkább óvodás kislányának örülhet, semmint a magas közjogi méltóságnak. Az 1990. augusztus 3-a óta az elnöki székben ülő Göncz Árpád tisztességgel nyugállományba vonul, ám a posztról és betöl-

téséről vitatkozók nem. 1988. november 24-én tárgyalta az Országgyűlés – negyven év késéssel – a Demokrácia csomagtervet. A politika teljes reformjának javaslatát kidolgozó Bihari Mihály 1988-at a „termékeny zavar” állapotával jellemezte. Ekkor kezdődtek meg az Igazságügyi Minisztériumban az 1949. évi XX. törvény radikális korszerűsítési munkálatai, amelyről hírt adott sajtótájékoztatóján a miniszter, Kulesár Kálmán. Az alkotmány-koncepció megformálását Kilényi Géza miniszter-helyettesként irányította, tíz munkabizottsággal együttműködve. Az új alkotmány tartalmazta a Népköztársaság Elnöki Tanácsa helyett a köztársasági elnöki intézmény létesítését, sok új(ra felfedezett) állami szerv mellett, mint a Számvevőszék, az Alkotmánybíróság vagy éppen az állampolgári jogok biztosa. A tervezet kiindulópontként szolgált a gyorsan változó események közepette az 1989 nyarától folytatott ellenzéki kerekasztal tárgyalásokhoz, egészen annak szeptember 16-ai aláírásáig.

Az 1989-es EKA a mai egyetemistáknak ugyanolyan múlt, mint a pattintott kőkorszak. Számukra tananyag, hogy a köztársasági elnököt a parlament választja. Minek erről vitázni? Az EKA tárgyalások résztvevői azonban még emlékeznek az alkufolyamatra, amely ehhez a jogintézményhez kapcsolódik. Haraszti Miklósnak „A kiegyezés két taktikája” című memoárja szerint Pozsgay és az MDF nem csupán követni, de egyenesen túlteljesíteni akarta a lengyel modellt. Jaruzelski részlegesen szabad választásokról állapodott meg az újra engedélyezett Szolidaritással, hogy cserébe el-

nökké választassa magát. Pozsgay Imre és Antall József azonban úgy vélte, hogy nem szabad a majdan szabadon választott hazai parlament nagylelkűségében ennyire megbízni. Ezért szerintük a lengyel „miénk a miniszterelnök, a tiétek az elnök” megoldást csak meg egyezéssel lehet biztosítani. A szabad választások és a Bartel üzlet az SZDSZ szerint nem fért meg egymással, míg Pozsgay és az MDF kész megoldást javasolt: legyen előbb az elnökválasztás. A viták a zárt ajtók mögött folytak, a közönség csak a négy igenes népszavazáskor vette észre, hogy a közjogi rendszer átalakításában, szoros eredménnyel, de asszisztált.

Körösényi András úgy értékeli, hogy az 1989. októberében kikiáltott köztársaságban az államfői hatalom nem jelent ellensúlyt a kormánnyal szemben, közjogi szempontból. Ugyanakkor Göncz Árpád szerepfelfogása, pártpolitikai hovatartozása esetenként ezt a kiegyensúlyozást jelentette. Több esetben a kormánnyal szemben az Alkotmánybírósághoz képest szélesebben értelmezte alkotmányos jogkörét, korlátozva a kormányhatalmat. Az elnök az első ciklusban a közepesen erős, tényleges hatalom irányába mozdult el, s ezzel felelevenedett az EKA idején vereséget szenvedett fél-prezidenciális rendszer feletti vita. Az egyik állás-

pont szerint legyen az elnök pártok és a hagyományos hatalmi ágak feletti semleges döntőbíró. A másik elképzelést képviselők, például Sajó András, úgy véli, az elnök a dualista végrehajtó hatalom része. Az elvi viták mellett az elnök többször keveredett konfliktusba a honvédelmi miniszterrel, a kormányfővel és a parlamenti többséggel is. Az elnök a politikai diszkrecionalitás elvét alkalmazta a nemzeti intézmények vezetőinek kinevezésekor. Az Alkotmánybíróság elutasította a kiterjesztő hatáskör-értelmezést, kimondta, hogy az államfő nem részese a végrehajtó hatalomnak.

A viták némileg csillapulni látszottak, amikor 1995-től megindult az alkotmányozás munkája. Az elnöki jogkör szűkítését tartalmazó javaslatok láttak napvilágot. A politikai elit nem fogadta el a végrehajtó hatalom dualizmusának ideáját, a kormányzati rendszer parlamentarizmusa és a gyenge elnök együttese került bele az 1996-ban az Országgyűlésen tárgyalt szabályozási koncepcióba. „Nem igényelnek alapvető változtatást az államfő jelenlegi jogosítványai” – fogalmazott a koncepció. Más helyen pedig leszögezte: „Bizonyos módosítások szükségesek”, például „megszűnik a törvénykezdeményezési joga”, főparancsnoki jogköre a „Magyar Honvédségre korlátozódik”. Néhány pártban (a kisgazdáknál, a ke-

reszténydemokratáknál és néhány szocialista honatyánál) azonban továbbra is voltak hívei a köztársasági elnök közvetlen megválasztásának. Varga László az érveket felszólalásában (1996. május 30.) így foglalta össze: „Véleményem szerint a jelenlegi gyakorlat, hogy a köztársaság elnökét az Országgyűlés választja és nem a nép, alkotmányellenes, és ellenkezik a magyar nép történelmi igényével. A magyar alkotmány I. fejezetének 2. §-a így hangzik: „A Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, vagy közvetlenül gyakorolja”. Milyen hatalom az,

amelyet a nép teljesen nem gyakorolhat, mert elveszünk előle a lehetőséget, hogy a köztársasági elnököt válassza? Csonka hatalom. Választhatja az önkormányzati képviselőket, az országgyűlési képviselőket, polgármestereket, de a köztársasági elnököt nem. Az alkotmány helyesen így szólna, hogy minden hatalom a népé, kivéve, hogy a köztársasági elnököt megválassza, ez azonban az alkotmányban nincs benne. Az alkotmány III. fejezetének 30/A. §-a azt mondja, hogy a köztársasági elnök képviseli az államot. Hogy képviselheti az államot, ha nem a néptől kapta a megbízást? A III. fejezet 29. §-a szerint a köztársasági elnök kifejezi a nemzet egységét. Hogy fejezheti ki a nemzet egységét, ha a nemzet, a nép nem választotta meg.” Ugyanakkor ez a „nincs érv az ellen, hogy ne a nép válassza a köztársaság elnökét” kitételben is összefoglalható vélekedés nem érintette az elnöki jogkörök módosítását, az intézmény helyét, a jelölést és a poszt betöltésének előfeltételeit. Nem így az FKGP vezérszónoka (1996. június 4.): „Olyan helyzetben, amikor 72 százalékos többsége van a kormánykoalíciónak, és a kormánykoalíció oldalán jelenik meg az államhatalmi ágak minden lehetséges formációja, nem kell különösképpen indokolnom, hogy milyen féket jelentene a hatalmi túlsúlyban, hogyha a köztársasági elnököt a nép választaná. El kell végre dönteni, hogy látszatdemokráciát akarunk vagy valóságosat.” Torgyán József szerint a valódi demokráciához nem csak a közvetlen választás, de például az is szükséges, hogy megszűnjön az elnök kormányfőre vonatkozó „jelölési monopóliuma”.

Egyértelmű, hogy (a párt) felfogásában a miniszterelnöki hatalmat ellensúlyozza a köztársasági elnöki hatalom, s ennek része a közvetlen választás.

A társadalomtudományban nincs mód a laboratóriumi vagy szabadföldi kísérletezésre, szemben az élő és élettelen tudományokkal. Az alkotmány szerint július elejéig meg kell választani az új köztársasági elnököt, hiszen Göncz Árpád mandátuma augusztus 8-án lejár. A választás idejét a házelnök határozza meg, talán május végére tűzi ki. Így rövidesen megvizsgáljuk, hogy a felröppenő jelölt-nevek (Pl. Dávid Ibolya, Sólyom László) vagy a jelöltség elfogadását mérlegelő Torgyán József neve kerül fel a listára. Minden eddigi jelölt betöltötte 35. életévét és nincs végzettségi, netán a már többször bonyodalmat okozó nyelvizsgához kötött képesítési követelmény sem. Ezért ennek alapján nem tudunk senkit sem előre kizárni. Csupán annyi szivárgott ki, hogy a legfőbb kispapokra erkölcsi nyomást gyakorol pártja a jelöltség elfogadására, elvégre „a nemzet érdekét nem lehet figyelmen kívül hagyni”, miközben máris folyik az utódlási harc a párt élén. A mérlegelés nehéz, a kispapok frakcióvezető-helyettese egyenesen kormányválságot emleget, ha a párt az elnököt jelöli mindannyiunk elnökének posztjára. A potenciális jelölt is aggódik, vajon az FKGP éléről távozását az egész politikai rendszer megcsínyli-e, amennyiben „nem válik időben hátrópólusává”. Pedig egy olyan erős elnökkel, mint a legfőbb kispap, bizvást remélhetjük, hogy eggyel több pólusa lesz a politikai rendszernek, mint korábban. És mert nincs kísérletezésre lehetőség, csak képzelődhetünk Venezuelában. Vagy mégis az élet a képzelet előtt jár? December 15-én népszavazással tették lehetővé, hogy az államfő 12 éven át hatalmon maradhasson. A voksok négyötödének összeszámolása alapján a szavazók 71,23 százaléka mondott igent az új alaptörvényre. A populista elnök hangoztatta, hogy a népszavazást követően kétszáz évre meghatározza az ország sorsát. „Új bolivari köztársaságot hoztunk létre” – mondta Hugo Chávez elnök a venezuelai fővárosban. Milyen messze van Budapesttől Venezuela?!

● **Andreas Wacke**

A római jog mai helye Európában

1999. szeptember 28-án a József Attila Tudományegyetem a „*doctor honoris causa*” címet adományozta Andreas Wacke kölni professzornak. Alább diszidoktori előadásának kivonatát olvashatják.

I. Amikor Johannes Brahus a Breslaui Egyetemen a *honoris causa* címet megkapta, köszönetként megkomponálta az „akadémiai nyitányt”. Jogászként nem tudok Önöknek föltémaszó dallamokat kínálni. A jogász kommunikációs eszköze a nyelv, a szó: a jogi fogalmak csak szavakkal fejezhetők ki. A bíróságok „ítéletet mondanak”, azaz iurisdictiót végeznek. A latin *dicere* ige a görög *diké* (igazságosság) szó rokona. A mai ünnepélyes aktus is szóbeli: én is verbálisan szeretnék köszönetet mondani Önöknek a magas kitértetésért.

Mindenki szívesen hallgatja, ha dicsérik. Gondoljunk azonban a közmondásra, hogy „nyugtával dicsérd a napot”. – *Post mortem virum laudare decet* – halála előtt ne dicsérjünk senkit. Túl korai lenne még tehát tudományos munkásságom vallatása. Az elkövetkező években még sok kutatási feladatot szeretnék megvalósítani. A megtiszteltetést úgy értékelem, mint az országaink közti kapcsolat kifejezését: a Duna és a Rajna között hagyományosan jó a tudományos együttműködés. A Kölni Egyetemen a római jogi tanszék élén állok – amikor ez a tanszék 1922-ben megüresedett, a kar első helyen az 1912-ben Lipszében habilitált Schwarz Bertalan András magyar professzort nevezte ki. A keleti joggal foglalkozó intézet jelenlegi igazgatója karunkon Georg Brunner, dékánhelyettes szintén magyar származású; 1956-ban hagyta el az országot, amikor az orosz csapatok bevonultak. Súlyom László alkotmánybíróságuk volt elnöke most is vendégprofesszorként oktat karunkon, elismerésül és a magyar jogállam felépítésében tett szolgálataitért a tiszteletbeli doktor címet kapta meg a Kölni Egyetemről.

Engedjék meg, hogy néhány percben a római jog jelenlegi helyzetéről szóljak Európában. A római jogot nem lehet közvetlenül alkalmazni. Alapozó tárgyként viszont mindaddig létezni fog, amíg egyetemeken oktatják és vizsgáztatják. Az első világháborúig minden jogi karon az oktatás szerves része volt a római jog. Azonban elsősorban pandekta jogot oktattak. A tankönyvek Savigny és Windscheid iskolájához tartozó német szerzőktől származtak. A második világháború után Olaszország vette át a vezető szerepet. Az olasz

szerzők több tartalmas monográfiát írtak, mint az összes többi ország képviselői együttesen. Franciaország viszont sajnos visszaesett; a római jogot ott már csak néhány karon oktatják. A francia nyelvű monográfiák is ritkaságszámba mennek, inkább csak belga vagy svájci szerzőktől származnak. Ezzel szemben Spanyolországban jelentős fölvirágzást figyelhetünk meg az utóbbi években: sok új jogi kart alapítottak és mindegyiken két félévben heti több órában római jogot is oktatnak. Kelet-Európában is reneszánszát éli a római jog. Magyarország és Lengyelország sosem bódolt be a jog elhalásáról szóló marxista tézisnek, mint az NDK, ahol a jogtudományt már csak két karon oktatják, a római jog meg teljesen kihalt. Az NDK nyugati valutáért kiárusította a szakkönyvtárakat, mint a marxista tudomány számára haszontalan szemetet.

Csehországban és Szlovákiában is igyekeznek az elveszett állásokat visszafoglalni: így például Peter Blaho Pozsonyban az *Orbis Iuris Romani* című folyóiratnak már az ötödik kötetét adja ki az idén. Sőt, Moszkvában is megjelent már a *Ius antiquum* című folyóirat harmadik kötete. A Lomonoszov Egyetemen még egy római jogi konferenciát is szerveztek az elmúlt évben. Megállapíthatjuk, hogy napjainkban a demokratizálódási folyamat kísérőjelenségéül a római jog késői recepciója figyelhető meg a kelet-európai országokban.

Németországban Max Kaser, Wolfgang Kunkel, Franz Wieacker és Werner Flume nevelték ki a római jogászok új generációját, többjük egyébként éppen az emeritus korhatárát éri el napjainkban és utód-

lásuk komoly problémát okoz. Sajnos, jogtörténeti tanszékeket zárnak be jelenleg Németországban, mert az egyetemek takarékoskodni kénytelenek. Sajnos, rossz oldalon takarékoskodnak. Két professzor a római jogi tanszéken mint a mai karok esetében szokásos (Hamburg, Bonn, Frankfurt, Heidelberg, Freiburg, Tübingen, München) alig lesz a jövőben. A negyven jogi kar nagy részén sajnos, csak egy jogtörténeti foglalkozást alkalmazni, akik római jogot és német jogtörténetet is oktatni kénytelenek.

Nagy a hiány a habilitált docensek terén is, szakunk nagy követelményeket támaszt a fiatal kollégákkal szemben: a történelem, ökotörténet, az ókori és a modern nyelvek ismerete. Német specialitás, hogy a jogtörténet ezen kívül hatályos polgári joggal is foglalkozni kénytelenek. Az állások betöltésénél a karok az utóbbi időben nagyobb hangsúlyt helyeznek a hatályos jogban való jártasságra, mint a jogtörténeti ismeretekre. A német nyelv ismerete nélkül nem lehet római jogot kutatni; ezt még az olasz kollégák is elismerik. Német szer-

zőktől származnak a romanisztika felülmúlhatatlan standard kézikönyvei: Theodor Mommsen, Otto Lenel, Max Kaser, Wolfgang Kunkel, Franz Wieacker.

Az angol nyelv még sokáig nem lehet egyeduralgó a mi területünkön, ezért is örömteli a kelet-európai országokkal való hagyományosan jó együttműködés, mint a német jogtudomány vonzási területe. A német jogtörténetesek konferenciáját (Deutscher Rechtshistorikertag) rendszeresen látogatják kelet-európai kollégáink, közülük sokan német nyelven előadásokat tartanak és publikálnak. Az utóbbi évek terméséből megemlíteném Molnár Imre könyvét a római jog felelősségi rendjéről. 1998-ban Molnár Imre és Jakab Éva Szegeden nagyon sikeres nemzetközi nyári iskolát szerveztek római jogból, amelyen nagy örömmel vettem részt szlovák és osztrák kollégák, illetve hallgatók társaságában.

(Wacke professzor köszöntő beszédének kivonata a Dr. h.c.-avatus alkalmából 1999. szept. 28-án Szegeden.)

● Günter Weber Német és európai versenyjog

1999. szeptember 28-án a József Attila Tudományegyetem a „doctor honoris causa” címet adományozta Günter Weber duisburgi professzornak.

Dr. Günter Weber 1924. augusztus 23-án született Duisburgban. Gimnáziumi tanulmányait követően a jog és államtudományi tanulmányokat Kölnben, Göttingenben és Londonban végezte. A Dr. jur. címet a Weimari alkotmány megreformálási terveiről szóló disszertációjával a Kölni egyetemen szerezte 1950-ben. Ezt követően ügyvédi tevékenységet folytatott, majd önálló ügyvédi irodát alapított, amelyben jelenleg is dolgozik. Működési területe az európai versenyjog, értékpapír jog és sajtójog, valamint az ezekkel összefüggő jogterület. Ezeket a területeken a Német Szövetségi Köztársaság területén működő hasonló tevékenységet folytató ügyvédi irodák közül az ő irodája a legnagyobb és ennek megfelelően a legnagyobb befolyással rendelkezik.

Számos külföldi cégnek a tanácsadója. Ügyvivője annak a jelentős befolyással bíró szövetségnek, amelynek az a feladata, hogy elősegítse a vitás jogi kérdések legfelsőbb bíróságok általi tárgyalását és eldöntését. Ezeket a döntéseket minden bíróság és hatóság magára nézve kötelezőnek ismeri el. A szövetség döntései megjelennek a kommentár irodalomban és más tudományos munkákban. Mint európai versenyjogi szaktekinetly, tagja annak a legnagyobb európai értékpapír-kereskedőház, a Spütz AG. felügyelő bizottságának, amely hivatalos tagja a düsseldorfi, frankfurti, londoni, párizsi és amszterdami tőzsdének.

Tudományos tevékenységét Németországban elsősor-

ban az ügyvédi irodájával összefüggő területen végez, több cikke és tanulmánya jelent meg különböző hazai és külföldi szaklapokban.

1990 óta oktat a szegedi Állam- és Jogtudományi Karon minden félévben német és európai versenyjogot. Egész oktatási tevékenységét teljesen díjmentesen és minden költségigény nélkül végezte. 1994-ben saját anyagi eszközeiből biztosított egy hallgató részére (Dr. Czeglédi Attila) két hónapos amerikai ösztöndíjat a Wisconsin egyetem jogi karára. Az Állam- és Jogtudományi Kar könyvtára számára jelentős könyvadománnyal szolgált, amely részint saját költségére, részint pedig az általa képviselt cégek költségére történt. 1993-ban 10.000 USA dolláros alapítványt tett, amelynek a jövedelméből azóta több oktató tudott külföldi tanulmányutakon részt venni. Magyarországon is két publikációja jelent meg, az egyik a Jogtudományi Közönyben, a másik pedig a kari Acta-sorozatban.

Dr. Günter Weber közel egy évtizedes önzetlen és hasznos tevékenységének a méltó elismerése a kitüntető cím adományozása.

• Két jelentős jubileum

Schultheisz Emil és Fonyó Antal

Schultheisz Emil születésének 100. és Fonyó Antal születésének 80. évfordulója alkalmából 1999. november 30-án emlékülést rendezett az Állam- és Jogtudományi Kar. Alább az emlékülésen elhangzott előadás szerkesztett változatát olvashatják.

Tisztelt Emlékezés!

Schultheisz Emil életútja bemutatásának külön aktualitást is ad az a tény, hogy ebben az évben, épp a holnapi napon lesz születésének 100. évfordulója, Schultheisz Emil ugyanis 1899. december 1-jén született Miskolcon. Édesapja – régi családi tradíciót követve – katonatiszt volt és mint vezérezredes ment nyugdíjba. Az 1955. január 10-i önéletrajzából tudhatóan Schultheisz Emil Pozsonyban, szülei akkori lakhelyén érettségizett 1917. március 1-jén.

1919. októberében szüleivel együtt Pozsonyból Budapestre költöztek, és a jogi tanulmányait is a Budapesti Tudományegyetemen végezte, ahol 1922. április 1-jén az államtudományok, 1922. október 14-én pedig a jogtudományok doktorává avatták. 1922. december 27-én hadbírói pályára lépett, először mint hadbíró jelölt. Önéletrajzában ezt a lépését azzal indokolta, „mert minden kísérletem arra nézve, hogy mást helyezkedjem el, az akkori nehéz elhelyezkedési körülmények között hajótörést szenvedtem”.

Oktatással Schultheisz Emil 1931. szeptember 6-án foglalkozott, ekkor kapott ugyanis megbízatást a katonai anyagi büntetőjog és katonai büntetőeljárás tárgy körére vonatkozóan a Kecskeméti Jogakadémián. Utoljára az 1940/41-es évkönyvben szerepel itt a neve. A Debreceni Tudományegyetem Jog- és Államtudományi Kara 1937. november 26-án képesítette egyetemi magántanárrá a katonai anyagi bün-

tetőjogból. 1940. novemberében a hadbírói szolgálatból nyugállományba helyezték 1941. március 1-jei időponttal. 1945. április 15-én újból szolgálattételre jelentkezett. A Honvédelmi Minisztérium állandó igazoló bizottsága igazolta, és a minisztériumnak előbb a törvényelőkészítő ügykört ellátó büntetőjogi osztályát vette át, majd az igazságügyi osztály vezetője lett. Fokozatos előléptetés után, 1945. augusztus 15-én hadbíró ezredesnek, 1946-ban osztályvezetői beosztásának meghagyása mellett a hadbírói kar főnökévé nevezték ki. 1946. október 1-jén pedig soron kívül elérte a tábornoki, pontosabban a hadbíró vezérőrnagyi rendfokozatot. Ez a gyors előrelépés talán annak is volt köszönhető, hogy magas beosztású, adott esetben tábornoki rendfokozatú katonák ügyeiben (is) el kellett járnia.

Dr. Schultheisz Emil mint az igazságügyi osztály vezetője és a hadbírói kar főnöke több jogszabályt szerkesztett és ő készítette az akkori katonai büntető törvénykönyv (az 1948. évi LXIII. törvény) tervezetét is. 1947. augusztus 1-jén dr. Schultheisz Emil vezérőrnagyot saját kérelmére szolgálaton kívül helyezték és feladatát más személy vette át.

Szolgálton kívüli viszonyba helyezése alkalmából az akkori időszak (1947. szept. 24. – 1948. szept. 9.) honvédelmi minisztere Veres Péter 1947. október 2-án kelt rendeletével dicsérő elismerésben részesítette.

Szegeden a kari jegyzőkönyvek tanulmányozása alapján az állapítható meg, hogy Schultheisz Emil a kar 1949. szeptember 15-i ülésén már jelen van. A Büntetőjogi és Bűnvádi Eljárási jogi Tanszék professzoraként a második évfolyamon *A büntetőjog általános elvei* címmel heti három órában, a harmadik évfolyamon *Magyar anyagi büntetőjog* címmel heti négy órában tartott előadásokat, és heti két órában vezetett büntetőjogi szemináriumot.

Oktató tevékenysége mellett a Magyar Tudományos Akadémia 1949. május havában tartott ülésén jogtudományi bizottságának meghívott tagjává választotta. A Magyar Jogász Szövetség 1949-ben történt megalakulásakor az országos választmány tagja lett. Időközben elnöke volt a Jogász Szövetség Büntetőjogi Szakcsoportjá-

nak, továbbá a debreceni, majd a szegedi helyi csoportnak.

A kari jegyzőkönyvekből is kiviláglik, hogy 1949 második felétől kezdődően új politikai korszak, a kommunista ideológia alapján az ismert pártállami berendezkedés kiépítése kezdődött el. Így például 1949-ben a szegedi jogi kar tagjai Sztálin generalisszimusz 70. születésnapjára egyénileg felajánlásokat tettek. Ennek során Schultheisz Emil vállalta, hogy elkészíti „A súlyosító és enyhítő körülmények rendszere” című dolgozatot.

Az 1955/56 tanévben a Kar tudományos bizottságának elnöke. Dékánhelyettesi teendőket 1950 és 1956 között látott el, majd 1956. szeptemberétől a Kar dékánja.

Az 1956. októberi és az ezt követő időszakban tehát Schultheisz Emil volt a kar dékánja, s önmagában ez a körülmény később pályafutásának derékba törését jelentette számára. Egyetemi berkekben beindultak az általában mindenfajta valós alapot nélkülöző felelősségre vonások, vádaskodások, meghurcolások, letartóztatások. Ennek esett áldozatául Schultheisz Emil is. Katonai személyi anyaggyűjtőjében 1956. decemberében az a bejegyzés szerepel, hogy „...Nem lépett fel a Baróti-féle (Baróti Dezső irodalomtörténész 1955-57 között volt a szegedi egyetem rektora) ellenforradalmi csoporttal szemben. Az Egyetemi Forradalmi Bizottság katonai tanácsadója volt. A kommunisták eltávolítását kérte az egyetemről.” Mindezen megállapítás annak felülvizsgálatára szolgálhatott, hogy alkalmas-e, hogy továbbra is nyugállományú vezérőrnagy maradjon. A fentiekben írt jellemzés alapján rendfokozatának megvonását javasolták, azonban a jellemzés után kézzel odaírva olvasható, hogy „a javaslat ellenére rendfokozatban marad, melynek oka: eltávozott a karról”.

Az 57. életévét alighogy betöltött Schultheisz Emil számára feltehetően nem sok választási lehetőség maradt. Vagy akarata ellenére távolítják el a karról és fosztják meg tábornoki rendfokozatától, további eljárások és meghurcoltatások kíséretében, avagy úgymond önként távozik a karról, betegségére hivatkozással nyugdíjazását kérve, rendfokozatának megha-

gyása mellett. Az utóbbi változatot választotta. Nyugdíjas időszakában sem hagyott fel azonban teljesen a kutatással és a publikálással, emellett 1954-től 1961-ig részt vett az 1961. évi Btk. kodifikációs munkálataiban, sőt 1966-ban kedvence témaköréből könyvet jelentetett meg.

A halál 1983. augusztus 9-én, életének 84. évében Siófokon érte.

Schultheisz Emil tudományos és oktatói munkásságáról

Schultheisz Emil tudományos munkássága, publikációs tevékenysége – sok egyéb tanulmánya, műve mellett – alapvetően három témakör kutatására, feldolgozására összpontosult: a katonai büntetőjog, a büntetőjog általános elvi kérdései és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények.

A katonai büntetőjoggal való foglalkozása természetesnek és érthetőnek minősíthető, hiszen elválaszthatatlanul kapcsolódott hadbírói munkaköréhez, annak színvonalas ellátásához, továbbá folytatta a katonai családi tradíciót is.

A büntetőjog általános elvi kérdései köréből a bűncselekmény tana és a büntetés kiszabása azok a kérdéskörök, amelyek leginkább foglalkoztatták. Schultheisz Emilnek 1953-ban Budapesten jelent meg *A büntetés kiszabása* című kötete. E munka sarkpontja az az igen figyelemre méltó szemlélet, hogy a bűncselekmény alapvető fogalmi ismérveit veszi alapul, és ezen ismérvek adott esetben megállapított minősége, intenzitása (foka) határozza meg a büntetés mértékét. Ebben a munkájában foglalkozik a büntetés kiszabását meghatározó súlyosító és enyhítő körülményekkel is.

A szexuális deliktumok Schultheisz Emil legkedveltebb témakörei közé tartoztak. Sajátosan találó megállapítást idézett ezzel összefüggésben, miszerint a nemi erkölcs elleni bűncselekmények a büntetőjognak olyan mocsarai, amelyeken gyönyörű virágok teremnek. Ezzel utalt e témakör elméleti és gyakorlati szempontból is sokrétű elágazásaira, érdekes jogi problémák egész sorát felvető mivoltára. Az előadásain is a gyakorlati példáit többnyire a szexuális bűncselekmények köréből vette, többek között abból a megfontolásból, hogy a hallgatók az elméleti tételeket, szabályokat ha kellőképpen nem is, de az érdekes példákat már jobban megjegyzik.

A szexuális bűncselekmények témaköre a nyugdíjba menetele után is foglalkoztatta, és ennek eredményeképp született siófoki magányában az 1966-ban kiadott *A nemi erkölcs elleni bűntettek de lege Tata* című monográfiája, az utolsó nagy műve. A kötet az első oldalon a következő ajánlással indul: „Ajánlom volt hallgatóimnak, akiknek a büntetőjog iránt annak idején tanúsított érdeklődése professzori éveimnek legszebb emléke.”

Több egykori hallgatójának, tanítványának megítélése szerint ennél a könyvénél talán csak az előadásai voltak jobbak, ugyanis büntetőjogi előadásai fogalommal váltak. Minden egyes előadására messzemenően felkészülten érkezett, előadásai jól jegyzetelhetőek voltak, értelmes, logikus felépítésűek. Jól érződött klasszikus büntetőjogi műveltsége. Más szerzőkre is gyakran hivatkozott. Mivel szívporkázóan szellemes

előadásai élményszámba mentek, óráit nem ritkán más karok hallgatói is látogatták.

Még egy vonásáról szólnék, félelmetes memóriájáról. Ennek egyik megnyilvánulása az volt, hogy minden hallgatóját ismerte, egy szemeszter alatt az akkoriban kb. hatvan fős évfolyam valamennyi hallgatójának arcát megjegyezte, nevét pontosan tudta.

Fonyó Antal életútjáról

Fonyó Antal 1919. július 23-án Szatmárnémetiben született értelmiségi családból. 1937-ben érettségizett Huszton, egyetemi tanulmányait a pozsonyi, majd a budapesti egyetem jogi karán folytatta. Ugyanitt nyert jogtudományi doktorátust 1942-ben. Ezt követően előbb ügyvédjelöltként, majd a demokratikus magyar államrendőrség tagjaként dolgozott bűnügyi munkakörben rendőrfőhadnagyi, illetve századosi minőségben 1951-ig. 1951-ben tanársegédi, illetve 1952-ben adjunktusi kinevezést kapott a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem jogi karának büntetőjogi tanszékére.

Ezt követően kapcsolódik össze egy ponton Schultheisz Emil és Fonyó Antal pályája. A szegedi jogi kar 1957. szeptember 12-i I. rendes tanácsülésről készített jegyzőkönyv tanúsága szerint Antalffy György dékán jelzi, hogy „Schultheisz Emil a minisztériumnak még nem adott választ, hogy az idei tanévben továbbra is vállalja-e a büntetőjog oktatását. A dékán kéri a kar tagjait, támogassák őt, s hasanak oda, hogy Schultheisz professzor vállalja el ez évben a tanszék vezetését”. Az 1957. október 10-i I. rendkívüli kari tanácsülésen arról számol be a dékán, hogy „a Művelődésügyi Minisztérium dr. Schultheisz Emil nyugdíjazási kérelmét elfogadta, és munkaviszonyát 1957. október 1-jével megszüntnek nyilvánította. Ezzel kapcsolatban szeretné kifejezésre juttatni, hogy a kari tanács sajnálattal veszi tudomásul, hogy Schultheisz Emil kollégánk egészségi állapotára tekintettel került ilyen

helyzetbe. A karon kifejtett oktatási és tudományos működésének eredményeit jegyzőkönyvileg örökítjük meg.”

Vagyis Fonyó Antal Schultheisz Emil nyugdíjazásával, s így a helyére kerülve kezdhette meg szegedi oktatói és tanszékvezetői tevékenységét és talán nem érthetetlen, hogy Fonyó Antal kezdeti kari fogadtatása számára feltehetően nem volt egyértelműen kedvező, illetve nem lehetett könnyű. A szegedi karon ugyanis nehezményezhették, hogy a rendőrség kötelékéből a budapesti karra átkerült, tudományos fokozat nélküli, a minisztériumban kijelölt és Pesten beosztott oktató jut Szegeden docensi és tanszékvezetői pozícióba.

Fonyó Antal Szegeden az 1957. október 30-i II. rendes kari tanácsülésen vesz először részt. Szegedi gyors beilleszkedését és itteni elfogadottságát is jól jelzi, hogy 1960-ban már a kar dékánja lett. 1961-ben fejezi be és védi meg kandidátusi disszertációját a gazdaság büntetőjogi védelmének tárgykörében. Tényfelmérésen alapuló elméleti elemzéseiben kimutatta, hogy a gazdasági viszonyok befolyásolásának sokféle tényezője között a büntetőjognak ha nem is elsődleges, de igen fontos szerepe van. 1962. augusztus 1-jétől pedig már tanszékvezető egyetemi tanárként működött 1981 december 3-án bekövetkezett haláláig.

Fonyó Antal tudományos és oktatói munkássága

Fonyó Antal tudományos munkásságát végigkíséri a gazdasági büntetőjoggal való foglalkozás. Kezdetben a rendőrségi munkakörében is ezt tette, a kandidátusi értekezését is e témakörből készítette. Az 1968-ban közzétett Btk. kommentárjában a népgazdaság elleni bűntettek fejezet szerzője ugyancsak Fonyó Antal volt, hasonlóképp az 1981-ben megjelent Különös Részi tankönyvben a gazdasági bűncselekmények szerzője is ő volt. Emellett meghatározott különös részi témakörök, mint pl. a vagyon elleni deliktumok is foglalkoz-

tatták Ez utóbbi témakörből kiemelendő a már említett 1981. évi Különös Részi tankönyv, amelynek egyébként a szerkesztője is volt.

Munkássága a büntetési és büntetés-végrehajtási rendszer vizsgálatára is irányult. A Jogtudományi Közlöny 1974. évi 9. számában kifejtett több gondolatsora közül ma is aktuálisnak és figyelembe veendőnek tekinthető az a meggyőződése, hogy „a szankciók rendszerét az eddiginél jóval differenciáltabban, az egyes intézmények kombinált alkalmazására építve kell kialakítani...” Igen figyelemre méltó gondolata, hogy a halálbüntetéssel, illetőleg a túlzottan hosszú időtartamú szabadságvesztéssel szemben nem a büntetési céloknak való nem megfelelést hozta fel, hanem a humánussal nem tartotta összeegyeztethetőnek és azokat nem a büntetési célok rendszerében helyezte el. Mint ezzel kapcsolatban szintén az említett 1974. évi tanulmányában kifejtette: „A szankciók hatékonysága (célszerűsége) addig a határig fokozható, ameddig nem kerül ellentmondásba a humánussal, mert ezzel a [...] társadalom számára célszerűtlenné válik”.

A fáradhatatlan tudományos szervező tevékenysége és mindenekelőtt az oktató-nevelő munka

szeretete kárpótolt nála minden más, esetleg csak tervben maradt egyéni célkitűzést. Tudományos szervező tevékenységéhez kapcsolhatók azok a szegedi tanszéki rendezvények, amelyeket a halálának 10. évfordulójára rendezett kari emlékülésen Horváth Tibor a következőképp jellemzett: „Feledhetetlenek azok a Fonyó által szervezett konferenciák, amelyeket áthatott a mások iránti nyíltsága, emberi melegsége és szeretete és amelyek tudományos műhely jelentőségűvé avatták ezeket a találkozásokat.”

Az oktató-nevelő tevékenységét a munkája középpontjába állította, és az igényesség, a lelkiismeretesség, az alaposág jellemezte, ami nem ritkán a reggeltől esti időpontig tartó vizsgáztatásokban is megnyilvánult.

(Schulteis Emil születésének 100. és Fonyó Antal születésének 80. évfordulója alkalmából a Szegedi Felsőoktatási Szövetség József Attila Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának 1999. november 30-án, Szegeden tartott emlékülésén elhangzott előadás szerkesztett változata).

Prof. Dr. Nagy Ferenc
egyetemi tanár, tanszékvezető

HÖK-körkép '99

(Az integráció jegyében)

A 2000. év érkezésétől sok mindent várunk: világvégét, világbékét, globális informatikai katasztrófát, gépek nyújtotta kényelmet, új Alkotmányt, de lehet, hogy csak egy kiadós szilveszteri mulatságot, vagy hogy szerencsésen átvészelnünk még pár Újévet, ha ilyen kereket nem is. Az viszont biztos, hogy az ezredforduló, s az egyetemi integráció új kihívást jelent a karok és a kari HÖK-ök életében.

A HÖK - ma és holnap

Kétségkívül ma is szerteágazó a HÖK tevékenysége: végez operatív munkát, kapcsolatot

tart fenn a kar vezetésével, támogat és szervez kulturális, tudományos rendezvényeket, pályázat alapján a rászorulóknak eseti szociális támogatást nyújt, és a főleg tudományos, tanulmányi tevékenység végzését anyagilag támogatja. Igyekszik a hallgatói életet is színesebbé tenni bulikkal, kari megmozdulásokkal.

Operatív munka fedőnév alatt a mindennapos ügyvitel értendő, melynek során az információra éhes hallgatókat próbáljuk felvilágosítani, de legizgalmasabb a félév végei elmaradhatatlan kísérője, a vizsgafeliratkozás (minden HÖK-képviselő kedvenc elfoglaltsága!), mely a tanszékeket tehermentesíti. Ez úgy néz ki, hogy egy adott vizsganap listájára próbálkoznak a hallgatók feliratkozni, olyan eloszlásban, hogy a rendelkezésre álló helyekre a megengedett

létszámnál kb. háromszor többen vagy összesen ketten aspirálnak. Ha nem sikerül a kívánt vizsganapra feliratkozni, borul a sorrend, ahogy vizsgázni szeretne, ezért mindenki minden eszközt megragad, hogy az adott napra felkerüljön. Hogy hol jön képbe a HÖK-képviselő? Ő végzi az összeírás nemes és emberpróbáló feladatát egy nagy előadóban, egy évfolyam majdnem összes tagja által körülvéve. Bár izgalmas ez a rendszer, várható a feliratkozás számítógépesítése, mely változást hoz e téren.

Kiemelném még a HÖK hallgatói életben végzett tevékenységét. Ehhez előjáróban annyit, hogy az egyetemisták (a joghallgatók pedig különösen) nagyon szeretnek mulatni. Minden lehetséges alkalmat megragadnak, hogy jót mulassanak, sőt vannak, akik ezt az egyetemista élet kizárólagos lényegének tekintik, a tanulással nem túl sokat törődve. Ezek aránya tekintetében az arany középut a legcélravezetőbb, túlzásba vinni bármelyiket hosszútávon egészségtelen. A rendszeresen megrendezett jogászbulik a bulizós joghallgatóknak vannak kitalálva, melyek közül külön említést érdemel a VIZIT és a VINyIT. Hogy ezek mik, remélem az olvasók már tudják, vagy tudni fogják. Szólni kell még a kar évenként megrendezett Law-Fari Napok címet viselő vetélkedőjéről és a sportnapról. Kari esemény még az ötödévesek ballagása, melynek keretében többek között a kar épülete előtti lovas szobor farkát szertartásosan megkoszorúzzák. A legjelentősebb azonban az idén 53. alkalommal megrendezett Jogászbál, ahol a hallgatóknak lehetőségük nyílik tanáraikkal együtt szórakozni.

A felsorolás sejteti, hogy a – Gazdaságtudományi Kar kiválásával 11 főszerepre apadt – kari HÖK most is jelentős elfoglaltságot ad az ott tevékenykedőknek, de az elvégzendő feladatok sokasodnak az integrációval, mivel a karok autonómiája nőni fog. A kari HÖK átveszi az Egyetemi HÖK (EHÖK) tevékenységi körét, így különösen az ösztöndíjak kezelését, állandó szociális támogatás és lakhatási támogatás elbírálását, folyósítását, egyéb juttatások ügyintézését stb. Ezeknek kivitelezéséhez szerkezeti változtatásra lesz szükség.

A HÖK és más szervezetek

A HÖK igyekszik együttműködni más szervezetekkel, így például az ELSA-val, az Európai Joghallgatók Szövetségével, amely tevékenységét karunkon ez évben kezdte meg és remélhetőleg fényes jövő előtt áll itt is, mint az ország többi jogi fakultásán. Dicséretesen szaporodnak a többé-kevésbé a kar keretein belül működő egyesületek, melyekkel karöltve a HÖK szélesíti, kiegészíti tevékenységét. Példaként említhető az L. F. Hallgatói Egyesület, mely rövid fennállása során maga mögött tudhat egy színvonalas szakmai konferenciát, vagy az Unió a Szegedi Fialokért Egyesület, amely szakmai színezetű szabadidős programokat szervez a hallgatóknak. Szükségszerű kapcsolatban áll a HÖK a HÖOK-kal, a Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciájával, mely az országban működő összes HÖK csúcsszerve, a felsőoktatási hallgatók legmagasabb szintű képviselője.

Idén ünnepelte a jogi kari HÖK fennállásának 10. évfordulóját. Elmondható, hogy ez az évtized mozgalmasan, tartalmasan telt el, a HÖK jelentősen átformálódott, és látható, hogy a jövő is sok változást hoz majd. Hasonlóan színes, gazdag és boldog Újévet kíván a jubileumi HÖK képviselőtestülete a kedves olvasóknak!

Kecskeméti Balázs

Egy operaénekes jogász: Dr. Zámbó Géza

„Az órán szigorúan prózában adok elő...”

Dr. Zámbó Géza a Csongrád megyei Önkormányzat kabinetvezetője, jogtanácsos, a SZTE Közigazgatási-jogi Pénzügyi-jogi Tanszék adjunktusa, aki korábban az opera színpadon is jól feltalálta magát.

– *Aki csak egyszer is hallotta énekelni, mindjárt felkapja a fejét: Jé! Ön nem operaénekes!?*

– A zenével, a muzsika világával már gyerekkoromban családi kötődés révén kerültem kapcsolatba. Testvérem zongorista. Mint tudjuk, a fiúk később „énekek”, én sem tudhattam előre, hogy egy 18 éves fiú hangja mivé fog fejlődni. Semmi biztosíték nem volt még akkor, hogy alkalmas lesz-e a hangom színpadra. Mindig vonzott a jogi pálya. Így, mikor egyszerre vettem fel a Budapesti Zeneakadémiára és a szegedi egyetem jogi karának, én a jogi pályát választottam. Az egyetemen tagja voltam az énekkarnak, és 23 évesen, már végzett jogászként elvégeztem az akkor még Szegedi Konzervatórium ének szakát. Olyan tanáraink voltak, mint Sinkó György, Gyimesi Kálmán.

– *Hogyan lett operaénekes?*

– 1972-ben a feleségem és néhány barátom rábeszélésére, elindultam a Magyar Televízió „Ki Mit Tud?” vetélkedőjén, és azt az opera kategóriában meg is nyertem. Ezt követően kaptam színházi ajánlatokat, lehetőségeket. Így jutottam el többek között a Debreceni Csokonai színházba, ahol például Mozart Varázsfuvolájában, majd Szegeden Puccini Pillangókisasszonyában énekeltem főszerepet. Voltak nagy csábítások és kihívások. A jogi pályát azonban soha nem cseréltem fel a színházra. Pedig olyan kiváló énekesekkel énekeltem együtt, mint Marsai Magda, Varga Magda érdemes művészek, valamint Tréfas György barátom. Szegeden szintén nagyszerű csapatban énekeltem, így Karikó Teréz, Vámosy Éva, Vajda Juli, Gregor József, Gyimesi Kálmán, Réti Csaba partnereként. Tizenöt éven át voltam az Egyetemi Énekkar szólistája, titkára, ahol rengeteg élménnyel gazdagodtam, és részt vehettem a bel- és külföldi turnékon, a felejthetetlen emlékü Szécsi Józsi bácsi karnagy munkássága idején.

– *Hogyan fért össze a két hivatás?*

– A színházi felkéréseknél csak szerepre szerződtem, hiszen – mint előbb is jeleztem – a jelentős

színházi invitálás ellenére sem hagytam el a jogi pályát. A próbákra, az előadásokra a szabadságom idején, és terhére készültem. Elég hamar rájöttem, hogy a kétféle feladatot nagyon nehéz dolog jól együtt művelni. Egyrészt időbeosztással nem lehet bírni, másrészt a munkám és a tanítás mellett nem is tudnám megfelelően ellátni. A felkészülés, a próba egy egész napos munka után nem is lehet igazán sikeres. Ma már főként jótékonysági hangversenyeken lépek fel itthon és külföldön egyaránt, ahol dalokat és áriákat énekelek. Az elmúlt évben énekeltem Amerikában, Clevelandben, volt hangversenyem Toledóban. Rendszeresen részt veszek a családommal együtt – egy karmester barátom meghívására – a Stuttgartban megrendezett fesztiválon. Ha felkérnek fellépésre, mindig „véresen” komolyan veszem. Nem tudnék kiállni megfelelő felkészülés nélkül.

– *Nincs hiányérzete, hogy az opera színpada elárvodott öntől?*

– Mivel rendkívül kritikus alkat vagyok, mással és magammal szemben is, úgy ítélem meg, hogy az éneklést hivatásszerűen nálam tehetségesebb emberek csinálják. Másrészt nagyon szeretem a szakmámat. A munkahelyemen, az egyetemen megtaláltam a sikerélményeket, amelyek miatt nincs hiányérzetelem. Jól érzem magamat a hallgatók között, úgy gondolom, megtaláltam a közös hangot velük, annak ellenére, hogy órán szigorúan prózában adok elő. Tehát nincs olyan érzésem, hogy valamit elmulasztottam. A muzsikát ma már egy kellemes hobbynak tartom. A zene pihentet, kiegészítője az életemnek, de elsődleges a szakma. Ha este hazamegyek fáradtan, csak leülök a zongora mellé, és a felcsendülő dallamok feloldják a bennem felgyülemlett feszültséget.

Dr. Szondi Ildikó – Dr. Szűcs Ágnes

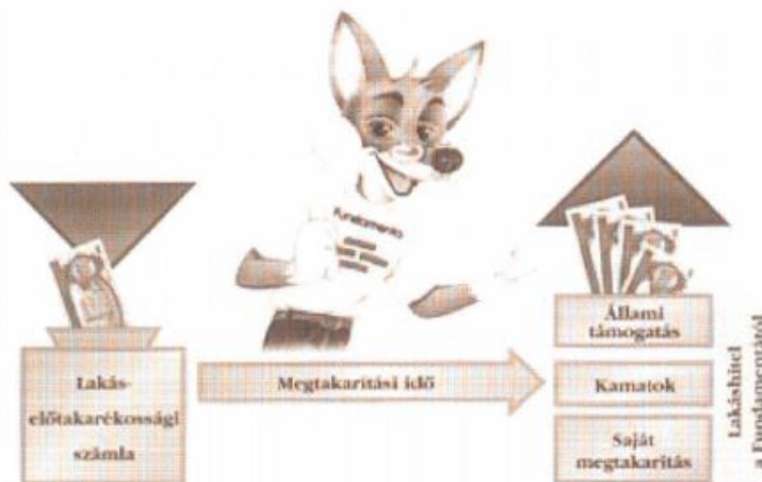
Lakás-előtakarékosság Fundamenta-módra

**30%-os állami támogatás
6%-os hitelkamat**

Az önálló otthon megteremtése, színvonalának megőrzése, javítása minden ember számára az egyik legfontosabb célt jelenti az életben. Akik bérlakásban élnek, szeretnék lakástulajdonosokká válni. Vannak, akik panellakásból családi házba vagy nagyobb lakásba költöznének. A lakástulajdonosok arra törekednek, hogy megőrizzék lakásuk, házuk értékét. A legszebb, a legmodernebb lakás is előbb-utóbb felújításra, korszerűsítésre szorul. Ezek finanszírozásához jelentős összeg szükséges, melynek előteremtése saját erőből csak keveseknek sikerülhet. Ehhez nyújt segítséget a lakás-előtakarékossági konstrukció.

Mit nyújt Önnek a Fundamenta?

- Magas hozamot, hiszen megtakarítását állami támogatás egészíti ki. Az állami támogatás mértéke minden megtakarítási évben a megtakarított összeg 30%-a, de legfeljebb évi 36000 forint.
- Biztonságot, hiszen hosszú lejáratú lakáscélú hitelt vehet igénybe, melynek kamata a teljes futamidőre rögzített, mindössze évi 6%. A hitel nagysága megegyezik a szerződéses összeg és a kiutaláskor az ön számláján levő összeg különbségével.

- Szabadságot, hiszen a konstrukciót az Ön igényeihez alakítjuk. A szerződéses összeget a megtakarítási időszakban megemelheti, csökkentheti, több azonos futamidejű szerződést össze is vonhat.

A család minden tagja külön-külön is köthet szerződést és igényelheti az állami támogatást. Így jelentős összeg állhat a család rendelkezésére, mellyel nagyobb beruházások megvalósítása (építés, vásárlás) is lehetővé válik.

Mire lehet felhasználni a megtakarított pénzt és a hitelösszeget?

Minden lakással kapcsolatos beruházásra, vagyis:

- házépítésre,
- telekvásárlásra,
- lakáskorszerűsítésre, felújításra,
- házbővítésre, átépítésre,
- lakás- vagy házvásárlásra, cserére,
- közművesítésre,
- társasházi vagy szövetkezeti lakások közös tulajdonban álló épületrészeinek felújítására, korszerűsítésére,
- pénzintézet által nyújtott lakáscélú hitelek kiváltására.

Kezddjen el Ön is takarékoskodni! Megéri!

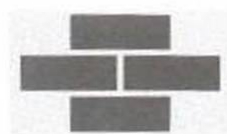
Nézzünk egy olyan példát a rövid futamidejű módozatnál (4 év takarékoskodás), amellyel ön a legkedvezőbbben veheti igénybe az állami támogatást:

szerződéses összeg, amellyel a kiutaláskor gazdálkodhat	1250000 Ft
ehhez szükséges havi megtakarítás	10000 Ft
az ön befizetéseinek összege évente	120000 Ft
betétösszeg kiutaláskor	679726 Ft
ebből állami támogatás	147000 Ft
igényelhető hitelösszeg	570274 Ft
melynek havi törlesztési összege	10 625 Ft

Várjuk Önt:

- Központi irodáinkban
Bp. VI. ker. Zichy Jenő u. 14.
Bp. VIII. ker. Szentkirályi u. 8.
- Tanácsadó irodáinkban
- a Magyar Takarékszövetkezeti Bank, a Takarékszövetkezetek,
a Kereskedelmi és Hitelbank és a Hypo Vereinsbank fiókjaiban
- További információ: 06-1-301-3002
www.fundamenta.hu

Fundamenta
Alap, amelyre építhet

● Jogászviccek

Amikor Tünde elvesztette tündérségét...

Téved, aki azt hiszi, hogy a jog csupán száraz paragrafusok gyűjteménye. A mindennapi élet furcsa, olykor tréfás dolgokat is produkál – még a felvételi vizsgákon is.

Kérdés: Véleménye szerint miért ironikus hatású az itt következő szöveg? „Fiaink. Volt egyszer egy szegény özvegyasszony, s ennek az asszonynak két szép szál fiúgyermeke. Az egyik, az idősebbik, elszegődött egy hajóra, melynek első útja mindjárt a Csendes-óceánra vezetett. Mi történt vele, mi nem, nincs, aki megmondja, mert hült helye lett a tengereken. A kisebbik otthon maradt. De egyszer, amikor az anyja elküldte gilisztacukorért (a patikába, ami a hetedik ház), nem jött többé haza. Neki is örökre nyoma veszett.

Ez megtörtént eset. De a mesékben az özvegyasszonyoknak három fiuk szokott lenni. S mindig a harmadik, aki boldogul.”

Válaszok:

– Ha valaki a tengeren pusztul el, kell, hogy legyen valamilyen nyoma. Ha máshol nem, a kikötőben vagy a munkáltatójánál.

– A szöveg valószínűleg a világgazdasági válság idelyén (sic) bekövetkezett nagy kivándorlást bírálja. Természetesen az is lehetséges, hogy az '50-es éveket veszi művészi szemüveg alá.

– Mi történt a kisebbik fiúval? Talán elvitte a fekete AVOS-autó. Lehet, hogy a nagyobbik a Bermuda háromszögben való hajózás során tűnt el.

– Menjete, fiaim, külföldre, ott sem fonják kolbászból a kerítést.

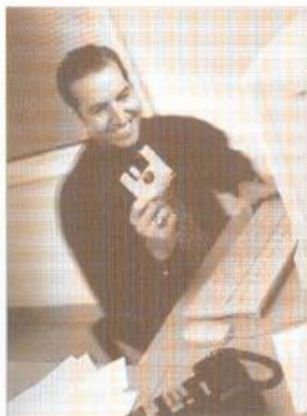
– Az írói munka azt sugallja, hogy vagy egy fiunk legyen, vagy három, mert a kettő szerencsétlenséget hoz.

– Őszintén szólva, ez a szöveg nagyon is ironikus. Azt hiszem, ezt a kérdést igen nehéz megválaszolni.

Hasonlítsa össze az itt következő irodalmi alakok jellemét, jó és rossz tulajdonságait! Miben hasonlítanak egymásra, miben különböznek egymástól? **Csongor (Csongor és Tünde) és Kukorica Jancsi (János vitéz).**

– Tünde elveszti tündérségét.

– Kukorica Jancsi mereven kitart, a bizonyítási vágy szorult belé.

– Kukorica Jancsi fizikai síkon, addig Csongor mentális síkon harcol.

– János vitéz a hegyeket járja, s lovával oly magaságokig (sic) jut, hogy nem lát a fellegektől.

– Kukorica Jancsi élete nagy mulasztása, hogy a folyóparton nem ütötte agyon élete megrontóját.

– Kukorica Jancsi, majd később János szereti kiszínezni történeteit, amelyek egyre jobban tolódnak el a teljes füllentések irányában.

Ismertesse a fontosabb gazdaságpolitikai programokat Magyarország gazdasági fejlődésének főbb vonásai alapján a 19. század első felében!

– Ez az időszak egybeesik a reformkorral, amikor a nemzet ébredszik.

– Magyarország ipara a 19. század első felében teljesen fejletlen volt, sőt egyáltalán nem volt iparunk.

– Agrár-ipari országból ipari-agrár országgá alakult. Villamosítási tervek, 5 éves tervek, tsz-ek.

– Kossuth érdekegyesítést hirdetett.

– Széchenyi művei: Hitel, Világosság, Stádium.

– Széchenyi csitítani akarta a kedélyeket, de ekkor már a haladás irányítója Kossuth lett.

– Széchenyi a maga nemében kora lángelméje volt.

– Széchenyi a nézeteit három nagy műben foglalta össze, majd a Tisza szabályozásába kezdett.

– Kossuth szerint olyan a nemzet, mint a félkarú óriás és kiadja a jelszót: Tengerre magyar!

– A kaszinó és a lóversenypálya építésével Széchenyi azt akarta elérni, hogy az uralkodó osztály ne Bécsbe járjon szórakozni.

– Széchenyi kaszinót tervezett Pesten, hogy az urak a pénzüket ne vigyék külföldre, hanem fektessék be itthon.

– Széchenyi tenyészállatokat hozott külföldről és fával ültette be az Alföldet.

– Széchenyi a lóverseny, a hajózás, a Magyar

Tudományos Akadémia és a kaszinó megalapításával az egységes és önálló magyar állam megerősítésén fáradozott.

– Anglia ekkor az ipari forradalom tetőfokán állt, Franciaország a második helyet foglalta el, míg Magyarországon alig akadt egy-egy gőzgép.

Milyen okok miatt bukott el a nyugat-római birodalom?

– A nagyüzemi rabszolgatartás csődje.

– Külső okok: népvándorlás végett.

– A már sem gazdasági, sem politikai egységben nem levő, helyzete magaslatán már nem levő birodalmat szinte elsöpörte a népvándorlás kora és csak emlékei maradtak fenn igen gazdag múzeumi leletek és anyagok formájában.

– A vezetők képtelenek voltak diplomáciai úton realizálni a szomszéd államokkal való konfliktusukat.

– A nyugat-római birodalom kora társadalmának legfejlettebb változata, megérett arra, hogy szétessen. Ez talán azzal magyarázható, hogy már nem tudta megtartani, illetőleg megvédeni magát az összeomlástól.

– A belső okok közül jelentős tényező volt a külső támadás, amely a népvándorlás megindulásának következménye volt.

– A dolgozó osztályok ellenségesen figyelték a római polgárok léha életmódját. Úgy vélték, hogy a nomádok nagyobb szabadságot biztosítanak számukra. Továbbá a rómaiak állampolgári felelőssége.

– Az alacson (sic) tömzsi nép gyors lovaival, hangos kiabálásaival és nyilaival megbénította és megrémítette a hadsereget. Emiatt megbénult a gazdasági és politikai helyzet is.

– Igaz, Attila maga is elesett, de nagy véráldozattal sikerült gőzölnie.

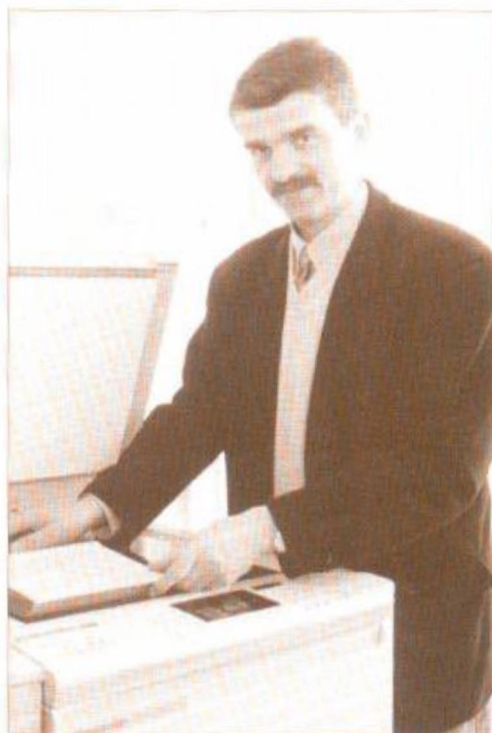
Kedves Olvasónk!

A szegedi felsőoktatás mérföldkőhöz érkezett: az 1999. esztendővel lezárult a JATE korszaka, átadva helyét az (ismét) egységes Szegedi Tudományegyetemnek. Még a JATE égisze alatt kezdtük meg a jogi karon a Baráti Kör szervezését, amely 1999. februárjában meg is tartotta első, jó hangulatú ülését. Ezen a baráti beszélgetésen már részt vettek többen azok közül is, akik személyesen ugyan nem voltak karunk hallgatói, de a Pólay Elemér Alapítvány bőkezű támogatóiként a Baráti Kör tagjai közé számítanak.

Köszönjük, hogy szép számban küldték vissza a Baráti Kör tagságáért folyamodó nyilatkozatokat. A jövőre nézve azt kérjük, hogy ne az adószámot, hanem az adóazonosító jelet tüntessék fel a megfelelő helyen. Hasonlóan hálásak vagyunk a kisebb-nagyobb adományokért is.

Mivel a Pólay Elemér Alapítvány idén betöltötte harmadik életévét, jogosultak vagyunk a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. tv. 45. §-a szerint felajánlható úgynevezett 1% fogadására. Azt kérjük tehát tisztelettel, hogy akinek elég becses a szegedi Alma Mater, segítse ezen a módon karunkat. Az ominózus összeg feletti rendelkezéshez szükséges adatok:

Pólay Elemér Alapítvány
Adószám: 18459203-2-06

A Dialógus következő számaiban is jobbra a kar életéről kívánunk képet adni, de eredeti szándékunknak megfelelően mindinkább nyitni szeretnénk kedves volt hallgatóink felé, azt kérve, hogy küldjenek frásokat újságunkba! Szívesen olvasnánk például érdekes és tanulságos jogesetekről, arról, mi minnennel foglalkozik ma egy jogász (diplomával valaki)? Vagy arról, miként látják a gyakorlatból az egyetemi oktatást? Régi bölcsesség, hogy a kritikából többet tanulhatunk, mint a dicséretből.

Izgatottan várom jelentkezésüket:

Balogh Elemér

A Pólay Elemér Alapítvány támogatói (1999)

Szabó Jenő vezérigazgató Dél-magyarországi MÉH Rt.	Sztankó József gazdasági igazgató Trans Lex ügyvezető igazgató Zoll Platz Kft.
Dr. Szeri István vezérigazgató Tisza Volán Rt.	Lakatos Jenő ügyvezető igazgató Főszer Elektroprofil Kft.
Dr. Kecskés Tamás személyügyi osztályvezető MOL Rt.	Dr. Lednitzky Péter vezérigazgató Déltáv Rt.
Szabó Ferenc osztályvezető MOL Rt.	Dr. Varga Péter vezérigazgató Printker Rt.
Somogy István ügyvezető igazgató Petrolszervíz Kft.	Kiss Pál ügyvezető igazgató Magyar Vízügyi Kivitelezési Kft.
Fignár András ügyvezető igazgató Kunpetrol Kft.	Dr. István László kereskedelmi igazgató Burdon-Apta Kft.
Szujó Vince osztályvezető MOL Rt.	Dr. Bába István ügyvéd Dr. Juhász János ügyvéd

Alapítványunk ösztöndíjasai

A Pólay Elemér Alapítvány kuratóriumának 1999. december 9-diki ülésén az ösztöndíjasok köréről és a támogatás mértékéről az alábbi döntést hozta:

Oktatók	Összeg	Hallgatók	Összeg
Bató Szilvia (PhD)	50 ezer forint	Antal Tamás (IV. évf.)	25 ezer forint
Bezdán Anikó (PhD)	60 ezer forint	Bánkúti Ágnes (IV. évf.)	50 ezer forint
Görög Márta (PhD)	50 ezer forint	Hodosy Judit (V. évf.)	25 ezer forint
Gellén Klára (ts.)	60 ezer forint	Kühn Éva (IV. évf. TB)	25 ezer forint
Karsai Krisztina (ts.)	60 ezer forint		
Kasza Péter (ts.)	60 ezer forint		
Köblös Adél (ts.)	60 ezer forint		
Nagy Tamás (ts.)	60 ezer forint		
Visnyei J. Zsuzsa (ts.)	60 ezer forint		

Dr. Balogh Elemér
titok